

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2023 – 2024

Storetveit barnehage

Forord

Barnehagene i Bergen kommune utarbeider sine årsplaner i samsvar med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1. august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager 2018-2021 (23)

«Sammen for kvalitet – lek og læring» beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for gjeldende periode.

Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er «Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre». Planhierarkiet er synliggjort i modellen.

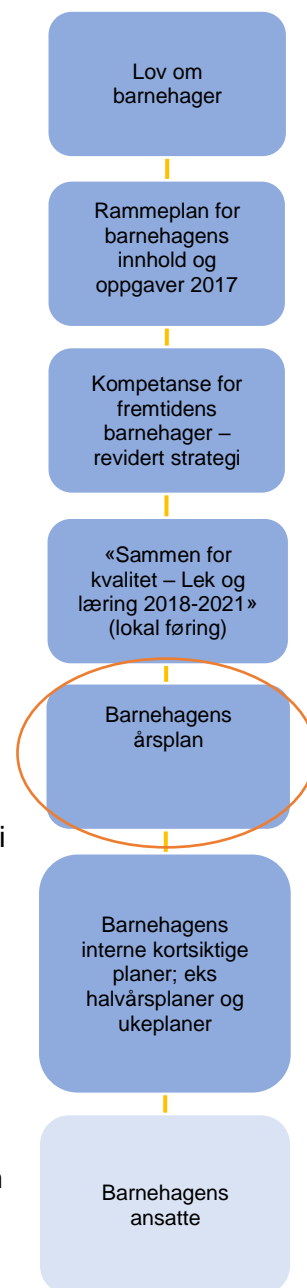
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

Etat for barnehage

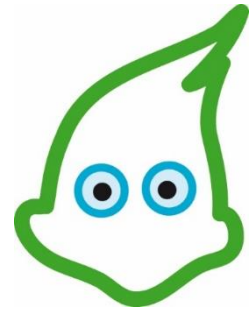

Innhold

Visjon og mål	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier	5
Mål	5
1.0 Barnehagens innledning	6
1.1 Struktur og organisering	6
1.2 Metodevalg	7
1.3 Kjerneverdier	11
1.3.1 Ser barnet	11
1.3.2 Varme	11
1.3.3 Inkluderende	11
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	12
– medvirkende barn i lek og læring	12
2.1 Tilknytning	12
2.2 Lek	13
2.3 Læring	16
2.4 Barns medvirkning	17
2.5 Vennskap og felleskap	20
2.6 Mangfold	22
3.0 Barnehagens tema/prosjekt	24
3.1 Fagområder	28
3.1.1 Språk som basiskompetanse	29
3.1.2 Matematisk kompetanse	30
3.2 Digitale verktøy	32
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon	33
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	33
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging	34
4.2.1 Dokumentasjon	34
4.2.2 Vurdering	34
4.2.3 Oppfølging	35
4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet	35
I. Barnesyn og lærings syn	37
II. Pedagogisk relasjonskompetanse	38

III.	Danning gjennom omsorg, lek og læring	39
IV.	Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	40
V.	Overganger	41
a.	Tilvenning i barnehagen	41
b.	Overganger og sammenheng innad i barnehagen	41
c.	Samarbeid og sammenheng med skolen	42
VI.	Foreldremedvirkning	43
VII.	Bærekraftig utvikling	43
VIII.	Psykososialt barnehagemiljø	44
IX.	Barns seksuelle helse	45

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

Mål

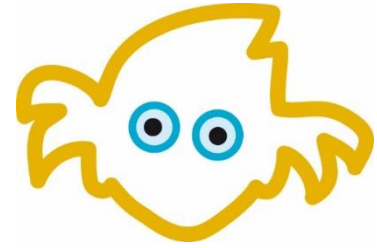
Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

Storetveit barnehage er en kommunal barnehage som har vært i drift siden november 2007. Vi har byens «beste» beliggenhet, med stor naturlekeplass og direkte utgang til Storetveitmarken, som byr på varierte opplevelser og utfordringer året rundt.

Etter å ha driftet først i et midlertidig lokale og senere i et avlastningslokale, flyttet vi høsten 2018 inn i et nytt flott barnehagebygg. Et bygg bygget for å skape en god fysisk ramme rundt barns trygghet, trivsel, lek, utforskning og læring.

Vi er opptatt av å ta i bruk alle de muligheter som ligger i bygget vårt og at hverdagen i barnehagen skal inneholde en god flyt for alle – der hele barnehagen tas i bruk, både inne og ute. I tillegg er Storetveitmarken og alle de flotte turområdene i nærmiljøet viktig å gjøre bruk av, hver dag.

1.1 Struktur og organisering

Barnehagen er bygget og organisert som basebarnehage. For oss betyr dette at vi har en unik mulighet for å skape rammer for barna, som bidrar både til trygghet i det nære, men også økte muligheter for å søke ut og utforske det spennende som ligger utenfor den trygge havnen. Barna gis økte muligheter for å danne relasjoner både til barn som er yngre og til barn som er eldre. Gjennom trygge voksenpersoner som skaper forutsigbarhet, gode rammer og er gode ledere for barnegruppene, ser vi at barna tidlig søker ut, utforsker og danner relasjoner til hverandre. Det bidrar til at barna får oppleve en god balanse mellom mestring og utfordring, som de trenger for å utvikle, lære og trives. Gjennom godt samarbeid mellom personalet, og mellom personalet og foreldre, skapes det et godt utgangspunkt for at barnet og barnegruppene blir møtt der de til enhver tid er i sin utvikling, og støttes videre.

Alle barn har hovedtilhørighet i et større team, med fast personale rundt. Det er personalet rundt teamet, ledet av en pedagogisk leder, som har hovedansvar for at hvert enkelt barn får den oppfølging som det har behov for.

Det er viktig for oss å jobbe meste mulig i mindre grupper og å tilrettelegge for gode gruppedelinger for barna, både innad i teamet og på tvers av teamene, se s.10.

Gjennom året samarbeider vi med Høgskolen på Vestlandet gjennom at vi tar imot barnehagelærerstudenter i praksis. Vi har lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget og vi tar imot kandidater i språk- og arbeidspraksis gjennom Arbeidsinkluderingen til Bergen kommune.

Hver måned lager teamene et månedsbrev til foreldre som henger tett sammen med årsplanen. I denne er det et mål å sette ord på den medvirkning og progresjon som skjer på hvert team og i hver gruppe. Hvilke prosjekter barna er engasjerte i og utviklingen på disse, skal komme frem. På slutten av hver uke lages det en liten ukesrapport, der teamet formidler

noe av det som har rørt seg i barnehagehverdagen gjennom uken. Vi legger også ut nyheter på Vigilo.

I tillegg lager hver base sine interne base- og ukeplaner, som bidrar til forutsigbarhet og trygge ansatte som kan være gode ledere for barn og barnegruppene.

Vigilo brukes til digital kommunikasjon mellom barnehage og hjemmet. [Bergen kommune - Vigilo for kommunikasjon mellom hjem, barnehage, SFO og skole.](#)

*Det du tror om meg,
slik du er mot meg,
hvordan du ser på meg,
hva du gjør mot meg,
slik blir jeg.*

M. Jennes i «Tidlig hjelp til bedre samspill av Henning Rye

1.2 Metodevalg

Det grunnleggende for oss er å jobbe for gode relasjoner i alle ledd, barn – barn, voksen – barn og voksen – voksen. Det er gjennom relasjoner vi mennesker utvikler oss og lærer, og det er gjennom å skape et godt relasjonelt og følelsesmessig klima i barnehagen at vi skaper de beste utviklings- og læringsmuligheter for både barn og voksne. Vi jobber for et støttende og oppbyggende miljø, der personalet tar ansvar for det relasjonelle klima, og alt vi gjør skal vurderes opp mot følgende **hovedmål**:

1. «Vi skal skape et best mulig lærings- og utviklingsmiljø for det enkelte barn og barnegruppen, med vekt på gode relasjoner.»
2. «Barn skal møte et personale som ser dem, og som tar ansvar for at barnet får utviklingsmuligheter og styrker sin selvfølelse i møte.»

I dette arbeidet blir **visjonen vår** en viktig ledestjerne:

Vi ser deg med hjertet

Visjonen skal, sammen med verdiene **varme, ser barnet og inkluderende**, danne grunnlaget for at vi oppfyller profilen vår, **varme relasjoner**, i møte med barna hver dag.

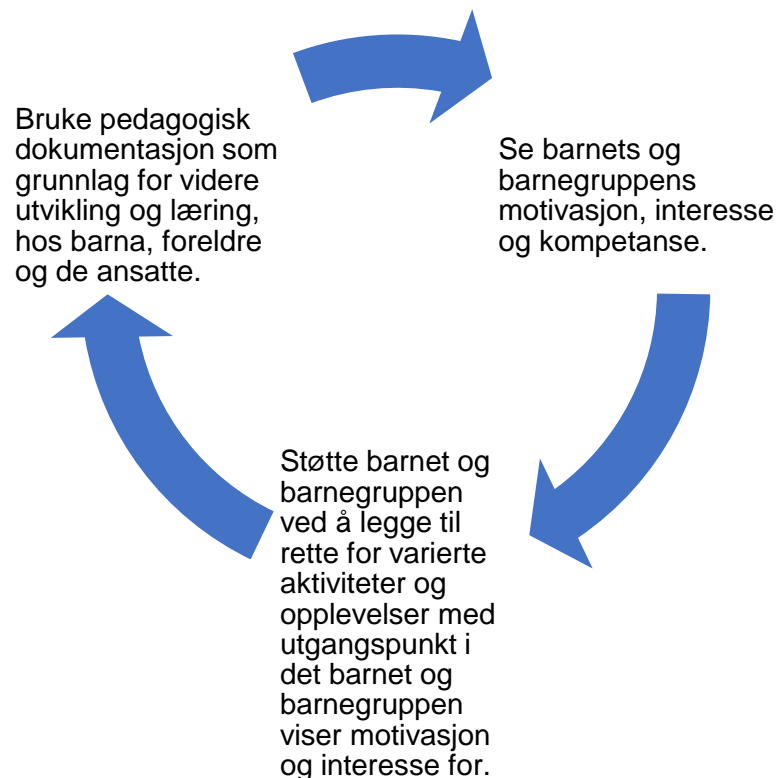
Rammeplanen understreker at barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi og bidra til at alle barn som går i barnehagen får en god barndom preget av trivsel,

vennskap og lek. Den sier videre at alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn. Dette skal være styrende for vår praksis.

Vi jobber kontinuerlig for å forbedre praksisen vår med det mål å skape et godt læringsmiljø og en god danningsarena for barna. For oss betyr dette at arbeidet må bygge på den spontane og skapende aktiviteten som barna viser gjennom leken sin. Videre er motivasjon sentralt i en læringsprosess, og en viktig motivasjonsfaktor er interesse. Rammeplanen legger føringer for at læringsprosessene i barnehagen skal ivareta et helhetlig syn på barnet og ha gode sammenhenger mellom formell (tilrettelagt) og uformell (spontan) læring. Vi støtter oss på det sosiokulturelle læringssyn (Rammeplanen) som sier at all læring skjer gjennom sosialt samspill, og at barns læring stimuleres av passe vanskelige utfordringer som det får av jevnaldrende og av pedagogen (Vygotsky). Ut fra dette har vi valgt at læringsprosessen hos oss skal ha tre hovedmål:

- Se barnets og barnegruppens motivasjon, interesse og kompetanse.
- Støtte barnet og barnegruppen ved å tilrettelegge varierte aktiviteter og opplevelser med utgangspunkt i det barnet og barnegruppen viser motivasjon og interesse for.
- Bruke pedagogisk dokumentasjon som grunnlag for videre utvikling og læring, både hos barna, foreldre og de ansatte.

Disse tre hovedmålene inngår i arbeidsformen vår, **prosjektarbeid**, og vi ser det som en sirkulær prosess der alle målene påvirker og er avhengig av hverandre.

Gjennom prosjektarbeid tar vi barns medvirkning og rammeplanen sine føringer om prosessmål og en arbeidsmåte preget av utforskning sammen med barna, på alvor. Gjennom at vi evner å være tett på og lydhør for hva barna formidler, erfarer vi at kvalitet og læringsutbytte for både barna og personale øker. Vi må evne å se hva som er best for barna her og nå, samtidig som vi har fokus på hva de trenger i et lengre perspektiv. Da er det viktig at vi klarer å skape møter som er preget av god samspillende atmosfære, og at barna får mulighet for å være medskaper av den atmosfæren som skal danne rammen rundt hverdagen i barnehagen (Eva Johansson).

Arbeidsmåten vår er prosjektarbeid. Barna skal sikres medvirkning og en utforskende arbeidsmetode skal vektlegges. Med utgangspunkt i dokumentasjon (observasjon, bilde, film o.l.) skal følgende spørsmål stilles i gruppene og i teamet:

- Ligger det potensiale for videre progresjon i det barna allerede er opptatt av å undersøke?
- Kan interessen som finnes i den lille gruppen, smitte over på flere?
- Hvordan kan vi iscenesette slik at flere barn kan bli med?
- Er det mulig å gjøre det på en måte som ivaretar progresjon i utforskningen, og som samtidig skaper møteplasser for flere barn?

"Pedagogisk dokumentasjon" av Mona Nicolaysen

Hverdagssamtalen er samtaler om ulike tema som oppstår spontant i aktiviteter og situasjoner som ikke er planlagt på forhånd. Hverdagssamtalene er uformelle, spontane og viktig for barnas språkutvikling. I en samtale skjer en språklig samhandling der to eller flere deltar og der deltagerne har samme sanselige eller mentale fokus og de snakker sammen om det de ser, hører, berører, føler eller tenker på. Når barna snakker med andre, må de finne ord som dekker det de vil formidle og de må formulere innholdet slik at andre forstår, og en må holde felles fokus sammen med andre. Erfaring med å sette ord på det man ser og hører i "her og nå" situasjonen og etter hvert det en tenker på, er en viktig del av barnas språklæring. Forskere fremhever samtalene i barnehagen som den mest grunnleggende læringsaktiviteten. Barnet er avhengig av å skaffe seg et stort og variert ordforråd og god begrepskunnskap i førskolealderen (Liv Gjems 2009). I Storetveit skal barna møte voksne som er oppmerksomme og lyttende, bruker åpne spørsmål, gir barna tid og organiserer hverdagen slik at det blir mye rom for samtale mellom barn og voksne og mellom barna. Vi skal være engasjerte voksne som er tilstede i samtale og samhandling med barna gjennom hele barnehagedagen, i lek, aktiviteter og hverdagssituasjoner.

Hverdagssituasjonene eller "her og nå situasjonene" er alle de små og store voksenstyrte aktivitetene gjennom barnehagedagen, som bringesituasjonen om morgenen, måltider, ro og hvile, stellesituasjonene, garderobe og hentesituasjonen. Alle disse situasjonene er situasjoner som barna og voksne bruker mye tid på i løpet av dagen og er situasjoner som er viktig for barna sin trivsel, læring og utvikling. Situasjonene er unike muligheter for samspill mellom barn og voksen og barna seg imellom. Tilrettelegging for gode og forutsigbare hverdagssituasjoner gir mange muligheter. May Britt Drugli (Gode rutinesituasjoner 2018) fremhever tre sentrale elementer i samspillet som fremmer barns utvikling:

- **God organisering** som gir barna forutsigbarhet som igjen gir dem trygghet. Dette skaper også økte muligheter for mestring gjennom at barna vet hva som skal skje og hva de skal gjøre. Forskning viser at et personale som har kontroll og er i forkant gir mer tid til samspill med barna og til å støtte opp under barns samspill med hverandre. Vi jobber derfor for å være proaktive voksne.
- **Gode relasjoner** gjennom at personalet er nærværende, lyttende, oppmerksomme, mottakelige for barnas behov, uttrykk, initiativ og gjennom at de forsøker å forstå barna. Kommunikasjonsmønstre mellom barn og voksne som er romslige og åpne for barnas tanker, følelser og handlinger - en relasjon mellom to subjekter (Berit Bae - "romslige samspillmønstre"). Personalet bruker et rikt språk og språket knyttes til det som skjer "her og nå". Aktiv bruk av åpne spørsmål, utvide barnas handlinger og ytringer, dialogpreg og turtaking og barna støttes i å være språklig aktive med hverandre.
- **God støtte til læring og språklig utvikling** gjennom å støtte opp under og utnytte det som skjer "her og nå". Barna trenger, ifølge Thomas Nordahl (2014), voksne

som stimulerer og støtter barna i alle hverdagslige aktiviteter gjennom hele dagen. Det er dette barn profiterer mest på og det vi skal ha fokus på hos oss.

I Storetveit barnehage skal mulighetene hverdagssituasjonene gir for å skape kontakt, samspill, læring og utvikling løftes frem og benyttes til barns beste. Dette fordrer at vi jobber i mindre grupper i de ulike situasjonene gjennom barnehagedagen.

Arbeid i mindre grupper. Vi vektlegger arbeid i mindre grupper gjennom barnehagehverdagen. Forskning viser at gjennom arbeid i mindre grupper øker interaksjonen mellom deltagerne og det tilrettelegges for økt læring, språklig og sosialt. Barnas medvirkning økes, det inkluderende fellesskapet i barnehagen styrkes og barna får mulighet til å danne flere vennskapsbånd både i og på tvers av team. Med bakgrunn i dette jobber vi for en god deling der både base-, team- og gruppetilhørighet er viktige elementer for å skape en helhetlig og utbytterik barnehagehverdag, der alle skal føle tilhørighet i barnehagen som helhet. Dette skjer i lek og i hverdagssituasjoner, og skal sikre at hvert barn blir sett og at vi sikrer at alle blir inkludert og opplever tilhørighet.

Rammeplanen sier at vi skal støtte og ta hensyn til det enkelte barn, samtidig som vi ivaretar hensynet til fellesskapet. Gjentatte møter gjør det mulig å bygge vennskapsbånd. Dette ivaretar vi gjennom arbeid i mindre grupper, som gjør alt mer oversiktlig for barna. Her ønsker vi å skape en opplevelse av et felles "vi". Å oppleve at vi kan ha det morsomt sammen, og at samværet er preget av humor og glede.

ICDP og samspillsmetoden Dialog er den grunnleggende arbeidsformen vår, for å skape, opprettholde og videreutvikle den pedagogiske relasjonskompetanse vår, for å kunne møte barna der de er til enhver tid og støtte dem videre. ICDP og Dialog er beskrevet i kapittelet om "Pedagogisk relasjonskompetanse", s. 38.

Trygghetssirkelen skal hjelpe oss med å sikre en trygg tilknytning for alle barn, se s. 38.

Lek skal være barnas hovedaktivitet i barnehagen. Det er livsviktig for barn å få leke. For at leken skal ha et hovedfokus må personalet ha kunnskap og ferdigheter om barns lek. De må bruke kompetansen sin gjennom aktiv deltagelse i, observasjon og tilrettelegging av leken. Når vi observerer barna i lek, blir vi kjent med det barna er opptatt av, men også enkeltbarnets kompetanse. Denne kunnskapen gir informasjon om hva barnet og barna trenger av støtte og oppmuntring, samtidig som den danner utgangspunkt for vokseninitierte aktiviteter. Dette i tråd med lærings sirkelen vår, der barns medvirkning har en sentral rolle.

Leken kan "leses" og vi vet at barnet går gjennom ulike faser i leken. Personalet må jobbe aktivt for å lese barnas lek, skape tid og rom for de ulike fasene i leken og ha fokus på hvilket lekemiljø (fysisk og psykisk) det tilrettelegges for. Terje Melaas skriver om hvordan å støtte barn i å starte, verne og videreutvikle lek. Han understreker betydningen av at personalet må ha et blikk for lek, der personalet er tett på leken og observerer og reflekterer over barns lekerabling, lekerutiner, leketemaer samt hvordan det fysiske miljøet skapes og tilrettelegges til det beste for leken og barnas lekelyst!

Barna eier leken, samtidig er de avhengig av oss voksne som tilretteleggere og deltagere for å sikre at leken blir god for alle barn. Med bakgrunn i dette blir leken en metode for å sikre gode vilkår for alle barna i barnehagen. Alt vi gjør i barnehagen skal være basert på lek.

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

For oss betyr dette at vi:

- Er tilstedeværende, lydhøre voksne som ser og som justerer oss til barnet.
- Sikrer at barnet opparbeider en trygg tilknytning til flere voksne.
- Sikrer at barnet blir sett og opplever seg som viktig for fellesskapet, akkurat slik det er.

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

For oss betyr dette at:

- Vi ser barn og voksne som setter pris på hverandre, og viser dette verbalt og non-verbalt. De voksne er aktivt tilstede med hele seg og deler smil og glede.
- Barna medvirker og er i et miljø der de får utforske, leke, lære og oppleve livsglede, skaperglede og mestring sammen med andre. Dette i tråd med kriterier for en samspillende atmosfære.
- Vi, sammen med foreldre, skaper et miljø der barn opplever trygghet og kan være seg selv.

1.3.3 Inkluderende

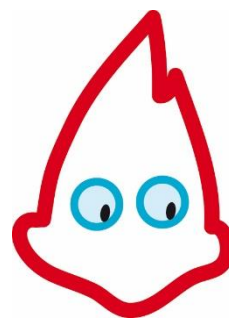
«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

For oss betyr dette at vi:

- Voksne tar ansvar for at alle barna får inngå i gode lekefellesskap og utvikler lekerutiner.
- Har varme relasjoner og at alle barna opplever seg selv og andre som betydningsfull for fellesskapet.
- Er voksne som aktivt legger til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap.

Tiden er vårt viktigste materiale. Det har alltid størst verdi for barnet at du tar deg tid.

Samarbeid til barnets beste – Line Melvold m.fl

2.0 Livsmestring for det 21. århundre

– medvirkende barn i lek og læring

2.1 Tilknytning

Mål: Hvert barn har en trygg tilknytning til flere voksne.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Alle barn har flere voksne rundt seg som er nær, kjent og som gir omsorg og representerer trygghet for barnet.
- Alle i personale kjenner alle barna sitt navn og er bevisst på verdiene i gode møter mellom barn og ansatte (møte blikket, lytte til og romme barn). (Samarbeid til barnets beste – Line Melvold m.fl)
- Personalet ser, forstår og gleder / fryder seg sammen med barnet (Jf. Trygghetssirkelen).
- Personalet er tilstede i øyeblikket sammen med barna.
- Personalet inkluderer barnet i felleskap med andre barn.
- Personalet er kloke og gode voksne for alle barn i alle aldre.
- Barn er forskjellige og kan ha ulike behov. Personalet kan være sammen med alle barn.
- Trygghetssirkelen, ICDP og Dialogmetoden styrer handlingene til personalet og hver enkelt ansatt jobber med å videreutvikle sin egen pedagogiske relasjonskompetanse.

*Alltid: vær STØRRE, STERKERE, KLOKERE og GOD.
Når det er mulig: følg barnets behov
Når det er nødvendig: ta tak/ledelse*

Se barnet innefra" Ida Brandtzæg mfl.

Når jeg møter et barn, så møter jeg et menneske.

Anne-Cath Vestly – Barns trivsel – voksne ansvar -UDIR

Møteplasser

Klokken er åtte og vi venter på barna ute. Det er forberedt to møteplasser, en i sandkassen og en i vinduene med papir og farger. Samtidig med mellomvakt kommer tre barn. Et barn går til møteplass i sandkassen og de to andre går bort til vinduene sammen med mellomvakten for å tegne. Den voksne spør om de skal tegne dyrene på bildene rundt papiret som henger oppe, og sammen begynner de. Den voksne tegner en fugl og barna begynner og. «Ooooh, så fine pingviner du tegner» sier den voksne. Snart kommer tre andre jenter fra basen oppe og blir med å tegne. De hjelper hverandre med farger og deler ut fargeblyanter. Smått om senn slutter andre barn seg til og i sammen lager alle en flott vegg av tegninger.

Vi skal skape gode møteplasser inne, ute og på tur som gir barna muligheter for undring, utforskning, og å ta i bruk sin fantasi, kreative tenkning og skaperglede, sammen med andre. (Årsplan 2022-2023)

Sangstund

Det er frukttid og en voksen har funnet frem gitaren. Han spiller og synger sanger for oss, mens vi nyter frukten og matboksen rundt bordet inne på basen. Lyset er skrudd litt ned og det er en rolig atmosfære i rommet. De fleste har våknet for ikke så alt for lenge siden, og det er godt å få roen rundt seg til å våkne ordentlig. Noen kommer bort og undersøker gitaren før de rusler tilbake til stolen sin. Den voksne viser frem og forteller. Andre synger og danser litt med, og noen observerer mens de koser seg med frukten. Sang og musikk er til stor glede på Rødstrupene, enten vi hører på Bjørnis, Bli'me sangene eller Fantorangen på høyttaleren, eller tar frem sangkortene våre om Lille Måltrost, ro ro til Fiskeskjær eller alle killebukkene på haugen sprang. Når den voksne finner frem gitaren koser vi oss ekstra!

Rom for tumlelek

De yngste barna har hatt det veldig gøy med å kunne øve seg litt på å gå, både på egenhånd og med gåvognene. En av de yngste på Rødstrupene går med en gåvogn i den tomme gangen, stopper litt opp da hun ser et barn fra Grønnfinkene i vinduet til musikkrommet. Barnet inne på musikkrommet banker på vinduet og vil ut. Jeg finner fort fram en annen gåvogn og begge barna begynner å smile stort til hverandre. Begge barna begynner å gå forsiktig frem for å holde følge med hverandre, men tempoet øker veldig fort. De dytter vognene fremfor seg og løper frem og tilbake i gangen, og humøret og latteren er på topp.

Å bli sett, hørt og tatt på alvor

En mørk og stormfull fredag morgen gikk jeg opp til de store for å sjekke på noen av Rødstrupene som hadde vandret opp dit. Da jeg kom opp så jeg at en av de eldste barna fulgte mamma opp til porten, en dagligdags hendelse. Som vanlig strøk jeg henne på kinnet. I respons stoppet hun opp og sa at mamma skulle reise vekk. Jeg sa «åh...» og spurte om hun skulle være vekke hele helgen. Hun nikket og sa ja. Kroppsspråket gjorde at jeg bøyde meg ned og spurte om det var litt dumt. Hun satte seg umiddelbart ned på kneet mitt og brast i gråt. Vi satt sånn en liten stund før jeg spurte om hun hadde lyst til å være med ned for å mate fiskene. Det ville hun. Da vi var ferdige sa hun at hun ville være med Rødstrupene. Jeg hjalp henne å spørre de voksne på basen oppe. De sa ja og hun var med oss resten av dagen.

2.2 Lek

"Det viktigste er å få leke" er tittelen på Margretha Öhman sin bok. I Storetveit skal det viktigste i barnehagehverdagen være å legge til rette for at alle barn kan inngå i lek sammen med andre barn. Personalet sin hovedoppgave er å være tilgjengelig, støttende og deltagende i barnas lek, slik at vi sikrer at alle barn opplever seg selv og andre inkludert og betydningsfull for fellesskapet. I leken får barna rom til å ta i bruk sin fantasi, kreative tenkning og skaperglede, og å få oppleve glede, humor, spenning og engasjement - alene og

sammen med andre i leken. (Rammeplan 2017 og Sammen for kvalitet – lek og læring 2016).

- Mål:** Barna skal få tid og rom til å starte, verne og videreutvikle lek sammen med andre.
Barna skal oppleve livsglede, mestring og følelse av egenverdi sammen med andre i leken.
Vi legger til rette for at leken blir barnas viktigste del av dagen i barnehagen, inne og ute.
Alle barn skal etablere lekerutiner og være omgitt av lekekloke ansatte.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Personalet organiserer dagen slik at tid og ro til lek og samspill sammen med barna og mellom barna, er det viktigste.
- Det skapes gode møteplasser inne, ute og på tur som gir barna muligheter for undring, utforskning, og å ta i bruk sin fantasi, kreative tenkning og skaperglede, sammen med andre.
- Vi har et lekemiljø inne, ute og på tur der barna kan få oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom leken – alene og sammen med andre.
- Vi tilrettelegger for rike lekemiljøer som virker inkluderende og ser på dette som en dynamisk prosess der vi hele tiden tar utgangspunkt i det barna viser interesse for .
- Personalet skal være tilgjengelig fysisk og psykisk for barn i lek, inne og ute.
- Personalet befinner seg der barns lek oppstår, på gulvet eller i sandkassen. De har et lekende nærvær til barnas lek og jobber med sin egen lekeklokskap.
- Alle barn får støtte til å inngå i lekefellesskap og får mulighet til å etablere lekerutiner og videreutvikle disse sammen med andre.
- Personalet observerer og ser hva barna forteller at de trenger i leken sin, og handler deretter.
- Personalet legger til rette for at barna kan inngå i dyp lek og bli bergtatt av lange lekeprosjekter (Lekekurven).
- Vi har få overgangssituasjoner.
- Personale som har og videreutvikler kunnskap og ferdigheter om barns lek og bruker kompetansen sin gjennom deltagelse, observasjon og tilrettelegging i tråd med teorien i "Blikk for lek" og "Lekelyst - med rom for innelek".

Lek er en naturlig arena for trening av demokratiske spilleregler, hvor det å tolke budskap er nødvendig når vi forhandler om hverandres perspektiver.

"Blikk for lek" Terje Melaas

Livsglede, mestring og følelse av egenverdi er utvilsomt blant stikkordene som fremhever hva som er aller viktigst for barn i barnehagen.

"Ja, vi elsker livsgleden i leken" Terje Melaas Barnehagefolk nr 1, 2017

Tumle, åpne/lukke, sanser, trille, helle, tømme, stable/rase, musisere, frakte/flytte, late som, rollelek, bygg, konstruksjon.

Lekelyst av Trude Brendeland

Brannvernuke

Det er brannvernuke og vi har hatt ulike leker og aktiviteter med blant annet å slukke «brann» på utelekeplassen, lest og sett i bøker og hatt disco til Brannbamsen Bjørnis-sanger. Det er et høyt engasjement i barnegruppene. For å holde engasjementet oppe vet jeg at vi hele tiden trenger å tilføre nye elementer til leken. Vi ønsker progresjon. Jeg bestemmer meg derfor for å gjøre temarommet vårt om til en brannstasjon. Når jeg innreder rommet finner jeg utstyr og materialer i fargene rødt, oransje, gult og blått som er farger som vi gjerne assosierer med dette temaet. En av barnegruppene har tidligere laget en brannbil av pappkasser og denne får selvsagt plass. I tillegg til kuben vår, setter jeg inn lysklosser, tepper, baller, madrasser, puter, sanseflasker, rør, dukker m.m. Jeg bruker udefinert materiale fordi jeg ønsker at barna selv skal få utforske og definere dette i leken sin.

Det tar ikke lang tid før leken er i full gang på temarommet. Voksne og barn blir reddet ut av et brennende hus (kuben med rød og gule lysklosser og silketopper). Flammer og ild (røde baller) sprer seg. Heldigvis klarer barna å slukke brannen ved hjelp av vann (madrasser og puter, sanseflasker) og en skummaskin (støperør).

«Skal vi bygge et hus?»

Vi satt på bakken med noen lekemurstein. Et av barna hadde på seg en genser med bilde av Peppa Gris. Barna som var rundt var veldig opptatt av bildet på genseren til det ene barnet. Et av barna tok opp en murstein. Den voksne sa, «skal vi bygge et hus, kanskje til Peppa Gris?» Hun så på barna og de smilte. Hun begynte å gi murstein til barna så de kunne bygge slik de ville. Barna lå mursteinene ved siden av hverandre. Etter hvert bygget de opp i høyden. «Skal vi legge gress på taket?» spurte den voksne. Et av barna gikk for å hente gress og la det oppå noen av mursteinene. Flere gjorde det samme. Den voksne hentet også gress. Flere og flere barn kom til, og den voksne satt ord på hva som ble gjort. Barna fortsatte lenge.

Den voksne observerte at barna var opptatt av Peppa Gris. Hun så mursteinene som lå på bakken og visste at Peppa Gris bodde i et hus. Det virket som barna var kjent med denne fortellingen, så hun bygget videre på det. Etter hvert fikk lillebroren Georg Gris også et hus ved siden av Peppa Gris.

Et lekende fellesskap

Det er tidlig på morgenen og basen er allerede forberedt for å leke. Forskjellige dyr, en kurv med ulike fargede sjal og forskjellige områder venter på barna, slik at de kan begynne å leke. Tre ettåringer kommer inn og de kryper til kurven med de fargerike sjalene. Voksen deler ut sjal til hver og en, og vi begynner å synge «her kommer et en vind.....og hvem skal vi fange....og det var.....» og den voksne sier navnet til barnet og fanger det. De andre barna venter på sin tur og ler når sjalet fanger dem. Støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner (Rammeplan, 2017)

Troll og dinosaurer

Troll og dinosaurer er et veldig populært tema hos oss for tiden, og barna koser seg når det store voksentrollet skal jage de og late som om den skal spise de. Barna ler, gjemmer seg og skremmer trollet om det går forbi dem. Slike leker er virkelig med på å styrke samholdet i gjengen og er en god base for å skape vennskap mellom ulike aldre. Mesteparten av gangene er det faktisk barna selv som inviterer til slik type lek, ettersom de selv plutselig kommer opp til en voksen og sier «wææææææ», og vips er leken i gang.

2.3 Læring

Mål: Støtte barnet sin nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnet sine interesser, kunnskaper og ferdigheter.
Bidra til lærende prosesser slik at barna utvikler ny kunnskap i samhandling med andre.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Det er et godt følelsesmessig klima i barnehagen og i barnegruppen preget av lydhørhet, nærhet og rom for utprøving.
- Det jobbes prosjektorientert med utgangspunkt i barnas interesser i alle barnegruppene og på alle team.
- Personalet ser og støtter barna i den betydningen de har for hverandres læring.
- Pedagogisk dokumentasjon benyttes for å skape utvikling, bevegelse og progresjon.
- Medvirkning og utforskning er det viktigste i læringsarbeidet.
- Vi tar oss god tid til å snakke med barna om det de ser, hører, kjenner og lukter, og vi stiller åpne spørsmål.
- Vi bruker naturen som læringsarena.

I prosjektarbeid har barns nysgjerrighet og medvirkning en sentral plass, og barns lyst til å undersøke og utforske skal ha betydning for pedagogisk valg.

"Pedagogisk dokumentasjon" Mona Nicolaysen

Å forholde seg til andre er kanskje det mest vesentlige et barn lærer i barndommen.

Naturen som læringsarena

Vi er på tur ute på marken og tar oss en liten pause fra lekingen. En gruppe med barn klatrer opp i et tre for å slappe litt av. Barna ser et par fugler som er på leting etter mat. Et av barna lurer på om fuglene kan se forskjell på mat og plastikk eller annet søppel. Barna spekulerer og undrer seg litt sammen, før de drar konklusjonen at fuglene vet nok ikke forskjellen. Et av barna sier at det har sett en fugl som døde etter å ha spist plast. Barna bestemmer seg deretter for at de må plukke søppel på marken, slik at dette ikke skal skje med noen andre fugler. Barna finner frem en pose og et par hansker og setter ut på oppdrag.

Fotspor i snøen

Det hadde snødd litt igjen og bakken var dekket av et tynt lag med snø. Det var passe fukt i luften så det knaket godt da vi gikk over fotballbanen. Et barn utbryter plutselig: «SE! Alle fotsporene! Hvem er det sine?» Vi undrer oss sammen. Barna begynner å se på sine egne fotspor og de starter å sammenlikne størrelser. Så får de øye på noen fotspor fra en fugl. «Kanskje det er samme fuglen som vi så i sted på tur?» sier et av barna.

Vi utforsker leire

Tre av de yngste barna kommer inn med meg tidlig om morgenen. En spennende aktivitet ventet dem inne. Kanskje er det første gang de ser og tar på leire. Jeg setter dem rundt bordet og gir dem hver og en et stykke leire og et til meg selv. De tar på den, observerer og når de ser at jeg begynner å forme den, prøver de å gjøre det samme som meg. En knuser den med hånden sin, en annen stikker fingrene sine i den, en tredje smaker på den. De begynner å samhandle med materialet, opplever nye teksturer, farger, lukter og til og med smaker. De smiler og ler og peker på leiren og noen sier «mer, eh, eh...». De koordinerer syn og berøring uten å merke det. Det er fantastisk, fordi leiren er ingenting og kan samtidig gjøres alt med. Lage små kuler, former og biter... ved hjelp av fantasien sin. Kanskje er det ikke klar over dette ennå, men la dem oppleve, føle og oppdage.

Oppdagelsestur i kjøkkenhagen

Noen av barna i barnehagen liker å leke i kjøkkenhagen. Det har jeg og noen av mine kollegaer observert. I barnehagen skal vi hele tiden søke etter barnas nysgjerrighet og til det barna viser interesse for. I tillegg skal vi gi dem rom til undring og vi forsøker å forlenge deres interesser for det som de er opptatt av. Jeg hadde lyst til å ta disse fire barna med meg i kjøkkenhagen på matjakt. Sammen skulle vi finne ut hva vi kunne spise og hva vi ikke kunne spise. På veien opplevde vi masse sammen. Vi så og pekte på trær og busker. Under noen steiner fant vi småkryp og det var noen umodne bær vi smakte på langs stien. Når vi endelig hadde kommet oss til hagen så vi både humler og bier som fløy over plantene og flere meitemarker under steinene. Dette var et godt tegn på at vi var på riktig sted, sa jeg, fordi humler liker kjøkkenhagen og meitemarken gjør at røttene til plantene får vann. Jeg gjør barna oppmerksomme på det de kunne sanse rundt seg i kjøkkenhagen. Vi så og pekte og tok på plantene vi forsøkte å identifisere. Vi skapte et positivt fellesskap hvor vi hadde tid og rom til å videreutvikle kunnskap om kjøkkenhagen, gjennom aktiv lek og deltakelse. Noen samlet på blader, noen dro opp stilker og noen plukket blomster. Vi diskuterte størrelser på blader, høyden på plantene, lukten og smaken av det vi kunne spise. Sammen fant vi sitronmelisse, gressløk, mynte og plommer. Noen av disse plantene hadde blomster og noen hadde ikke.

«I barnehagen jobber vi kontinuerlig for å forbedre praksisen vår med det mål å skape et godt læringsmiljø og en god dannelsesarena for barna. For oss betyr dette at arbeidet må bygge på den spontane og skapende aktiviteten som barna viser gjennom leken sin. Videre er motivasjon sentralt i en læringsprosess, og en viktig motivasjonsfaktor er interesse» (Årsplan, 2022-2023)

2.4 Barns medvirkning

Mål: Å anerkjenne barnet som subjekt og legge til rette for at alle barn får erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Personalet jobber for barns medvirkning gjennom å følge Berit Bae sin beskrivelse i "Barns rett til medvirkning - fallgruver og muligheter" 2009:
  - Følge opp barns initiativ
  - Møte barna med følelsesmessig nærvær og uttrykksfullhet
  - Støtte barns lekenhet
  - Være i stand til å endre perspektiv og til å se ting fra barnas synsvinkelDette gjennom en relasjon preget av lyttende samspillsmåter som inkluderer fokusert oppmerksomhet, forsøk på å forstå og velvillig fortolkning. Prosessene kjennetegnes av bevegelighet og skifte av posisjon som betyr at hverken pedagogen eller barnet låses i visse mønstre.
- Personalets arbeid bidrar til at hvert enkelt barn får erfare at det blir tatt på alvor og har virkning inn i fellesskapet. Dette gjennom at de får støtte i å uttrykke seg, bli synlige og ha en virkning i det sosiale fellesskapet. Barna skal få rom - både fysisk og psykisk - for å uttrykke seg og handle sammen med andre (Bae 2006).

- Personalet skal være god på å tolke hele barnets kommunikasjon - verbal, kroppslig, lyder, mimikk, gester og følelsesmessige uttrykk, slik at barn i alle aldre og med ulike forutsetninger, sikres medvirkning.
- Personalet baserer sin planlegging, sine valg og sitt engasjement på enkeltbarnets og barnegruppens forutsetninger, initiativ og interesse.
- Personalet observerer, er tett på og følger opp alle barns ulike uttrykk og behov.

Gjennom å jobbe for et miljø der alle, både barn og personale har like stor verdi, legger vi et godt grunnlag for å jobbe for barns medvirkning. I et demokratisk samfunn har alle like stor rett til å si det de mener, rett til å være uenig med andre og lære at andre kan være uenig med dem. Men vi har ikke rett til alltid å ha rett og heller ikke alltid få det på vår måte. Det handler om å lære seg å fungere sammen med mange andre mennesker og det handler om å lære at man har mulighet til å påvirke sitt eget og andres liv gjennom aktiv deltagelse (Kari Pape 2006).

«En demokratisk væremåte handler om å skape mening i felleskap med andre» (Berit Bae)

Alle barn skal kunne oppleve demokratisk deltagelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsferdigheter og språklige ferdigheter. (Rammeplanen 2017)

Vi må ta ansvar for barnehagemiljøer der barna kan tenke selv, tenke sammen, gjøre selv, gjøre sammen – kan klare selv, klare sammen. Der barn kan gripe for å begripe – erfare at de kan bære sin egen bagasje. (Barn er budbringere av Line Melvold m.fl)

Å se barnas behov

Det er mandag og vi på Vipene har vår vanlige samling før lunsj. Ordenbarna er gått inn for å gjøre klart til lunsj. Resten av oss har samlet oss inne på puterommet, klar for samling. Vi starter som vanlig med samlingssangen og barna hiver seg med. Vi fortsetter samlingen med navnesangen og synger alle barna sine navn, til og med de som ikke er i barnehagen. Allerede fra starten av samlingen har jeg merket at det ikke er alle barna som virker like interessert. De snakker om helt andre ting. Vi fortsetter samlingen og finner frem boken om Lille Larsen. Barna snakker nå iherdig. Jeg spør tilslutt barna hva de snakker om. Et av barna forteller da plutselig om helgen, og legger ut om hva det har gjort på – om den store snopeposen og turen til godtebutikken sammen med mamma og pappa, og ikke minst turen til lekebutikken og bursdagen til onkelen. Det blir snakket på innpust og utpust. Flere begynner så å fortelle om sin helg, i munnen på hverandre. Jeg må stoppe barna, og spør om vi skal ta en runde hvor alle får fortelle det de vil fra helgen eller andre ting. Det ble ingen Lille Larsen i dag, men en utrolig god samtale hvor alle fikk dele tanker og opplevelser.

Insektsjakt i Parsellhagen

Det er tirsdag ettermiddag. Etter en rolig økt inne før lunsj, med språkgrupper og bokbad er vi klare for dagens høydepunkt. Vi skal på insektsjakt. Det er nemlig høysesong for meitemarkene, og er det noe som virkelig fenger barna er det insekter. De fleste av turene i det siste har endt opp i nettopp jakten på meitemarkene. Vi har snudd hver stokk og stein i Nøtteskogen på vår søken etter våre jordslukende venner. I dag har vi funnet en ny jaktmark, nemlig parsellhagen. Før vi går finner vi frem det som er å oppdrive av hageredskaper, og med bøtter, spader, river og en stor voksenspade legger vi i vei. Allerede med det første spadetaket finner vi gull. Det kryr av meitemarker, og 12 barn er i ekstase. Vi blir enige om at vi samler dem i den store bøtten vi har med oss, og bøtten er straks full av liv. «Men de stakkars meitemarkene er sulten», sier en jente. Straks skynder flere barn seg for å finne mat til dem. Blader, jord, gress, løvetann og en halv gulrot står på menyen, og markene virker fornøyde med tilværelsen. Etter å ha sådd noen rug frø i den nylige vendte jorden, slippes noen av markene tilbake, mens en håndfull blir med tilbake til barnehagen. Vel tilbake i barnehagen studeres «meitisene» nøye, sammenliknes med en stakkars forbigående snegl og beskyttes mot lumske måker før de blir sluppet fri i blomsterkassen med jordbærplanter.

Ready....set....go!

Vi er spent og gleder oss til tur. Hele teamet skal være med. Jeg holder tre barn i en lang rekke, og vi skal lede turen sammen. Vi har øvet oss masse på å gå på tur sammen og leie hverandre i hånden. Det skaper sterkere vennskapsbånd, tilhørighet og trygghet for de fleste fra sted A til B. Det kan samtidig skape mye glede og en følelse av å være inkludert i trygge omgivelser. Etter at vi har gått ut porten og nedover bakken, bestemmer vi oss for å slippe oss helt løs og vilt i samme retning. Jeg viser barna en startlinje og forklarer at vi skal løpe om kapp sammen til målet, alle fire. Jeg forklarer reglene slik jeg ble fortalt da jeg løp med friidrettslag som barn. Etter at alle barn var klar i deres posisjon sier jeg «Ready....set....go!» det kan være mye læring, lek og delt glede med en slik kappløp aktivitet. Barna var med meg langs hele stien til Bjørkelunden. Vi tegnet flere start og stopp linjer langs løypen. Faren til en av barna hadde nettopp løpt triatlon, og det har vi snakket masse om tidligere med både voksen og barn. Jeg har samtidig observert og kommunisert om barnas interesse for å løpe, til foreldre, og siden barnet var ganske ny i barnehagen, ville jeg dele så mye positiv opplevelse til foreldre om hverdagen til deres barn, i barnehagen. Barns interesser følges opp i det daglige arbeidet og det er viktig at personalet gir rom for foreldrenes medvirkning gjennom daglig kommunikasjon. Vi deler gleder i barnas hverdag og foreldres medvirkning gir mulighet for grunnlag for både samtale og aktiviteter mellom barn og foreldre og personale og foreldre. Det er viktig å oppdage nye ting og utvikle oss i fellesskap til det beste for barna. Voksnes engasjement og tilstedeværelse i øyeblikkene, er en veldig viktig faktor for barnas trivsel.

Flyr alle fugler til syden?

Et barn i barnehagen forteller at det har hørt en ugle på vei til barnehagen. Dette fanger fort oppmerksomheten til flere av barna rundt. Barna bestemmer seg for å ta seg en tur rundt på uteområdet for å se om de kan se en ugle, eller noen andre fugler. Et av barna foreslår at fuglene kanskje har begynt å fly til syden. Barna spør en voksen om det er slik at alle fugler flyr til syden når det blir kaldt. Den voksne foreslår at de kan undersøke det sammen. Ved hjelp av bøker og videoer utforskes det hvilke fugler som drar sydover og hvilke fugler som blir igjen. Dette utvikler seg videre til en lek der noen barn er fuglene som drar sydover, mens andre barn er fuglene som blir igjen i kalde Norge.

2.5 Vennskap og felleskap

Vennskap handler om kvalitet i livet til et barn, og det har en viktig rolle i å fremme kommunikasjon, følelsen av tilknytning og identitet. Barnehagen skal være et sted der barna opplever trygghet og utforskning i felleskap og vennskap med andre. Å få delta i lek sammen med andre er det barna selv sier er viktig for å trives. Derfor har vi valgt følgende mål:

Mål: Hvert enkelt barn skal kunne erfare at det selv og andre er betydningsfull for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og personale.
Vi skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosiale felleskap.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Arbeid med vennskap blant barna skal gå som en rød tråd gjennom alt det vi gjør i barnehagen.
- Vi er tett på som personale.
- Vi ser og støtter barna i deres relasjoner gjennom hele dagen. Vi skal ha fokus på relasjonene mellom barna og relasjonene mellom barn og personale, og vi skal rette oppmerksomheten på begge bidrag inn i relasjonen.
- Det systematiske arbeidet med vennskap skal foregå gjennom leken, gjennom hverdagsaktiviteter og gjennom aktiv bruk av uteområdet.
- Personalet evner å kjenne igjen vennskap mellom barna og jobber for å være med å bidra til at vennskap mellom barna oppstår.
- Personalet tilrettelegger rommet, ser helheten i barnas relasjoner, er en god observatør, en god deltager, viser forståelse og respekt, sørger for nok tid og unngår avbrytelser (Jf. Anne Greve).
- Personalet støtter barna i å sette grenser for seg selv, respektere andre sine grenser og i felleskap finne løsninger når vi er uenige. Som barnehage har vi en viktig jobb med å forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestengelse, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre (Rammeplanen 2017).
- Det samarbeides godt, til barnets beste, med foreldre og innad i personalet.

Som hjelp i det systematiske arbeidet med vennskap brukes verktøyet «En lang, lang rekke med venner», og vi vurderer kontinuerlig miljøet med hjelp av Utdanningsdirektoratet sin veileder: «Barns trivsel – voksnes ansvar»

[Barns trivsel voksen ansvar](#)

Risikolek og vennskap

En energisk gjeng med barn beveger seg gjennom klatreløypen i Nygårdsparken. Noen av barna klatrer så fort som mulig gjennom løypen så mange ganger som overhodet mulig, mens andre barn tar det rolig og fokuserer på å komme seg gjennom den ganske så utfordrende løypen. Mot slutten av løypen er det en ganske så bratt og utfordrende seksjon. Et av barna stopper kontant opp her og ser betenkt på utfordringen som ligger fremfor dem. Barnet prøver seg så vidt utfor den bratte seksjonen, men trekker seg litt. To av barna som er ferdig med løypen og kommer seg helt ned, ser at barnet på toppen av løypen er litt usikker og de spør om barnet trenger hjelp. «Ja, takk» svarer barnet. Barna på bakken klatrer opp i løypen i en enorm fart for å tilby en hjelpende hånd. Det ene barnet stiller seg under barnet som trenger hjelp, mens den andre stiller seg ved siden av. Tanken er at den ene skal hjelpe barnet i gang, mens den andre skal sørge for at barnet ikke faller. Sammen jobber de seg heltemodig ned resten av løypen. Barnet som for litt siden var litt usikker, oser nå av selvtillit med et digert smil rundt munnen. Barnet får en «high five» av de to andre barna når de er kommet ned. Nå er de alle klar for løypen enda en gang.

«I dag er det din bursdag»

Det er første vårdag ute og barna leker sammen i sandkassen. De yngste smiler og ler til hverandre og virker å være mer delaktig i sandkassen enn tidligere. Det er varmere og de trenger ikke vottene, så de får godt tak i spadene og bøttene rundt seg, og krabber og går dit de vil. Noen av de eldste Rødstrupene kommer løpende bort til sandkassen og har med seg pinner og noen små steiner. «kom, så lager vi en bursdagskake». «JA, det gjør vi», sier et annet barn. «I dag er det din bursdag», sier en av de eldste og peker på ett av de yngste barna. «Da må du få kake», sier de, og lager flere kaker ved siden av hverandre som de pynter med steiner og pinner. «Skal vi synge bursdagssang», sier jeg, og de eldste begynner fort å synge. Jeg begynner å tromme på en bøtte, noe de syntes var veldig gøy. Dette måtte de også utforske, så de eldste løp og fant fram bøtter og spader til å tromme med.

Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap» (Årsplan, 2022-2023).

Monsteret kommer

15 barn har gått på tur til parselhagen og er klare for litt lek. To barn går under broen og lager stemmene så mørk som de klarer; «Grrr, nå tar vi dere!» 13 barn hylr og løper vekk. Noen gjemmer seg bak trær, mens andre modig prøver å bekjempe monstrene. Det går dessverre ikke og monstrene kommer trampende etter. Barna løper gjennom elven, over broen og bak benkene. Leken varte lenge – så lenge at det snart var tid for lunsj.

Et inkluderende fellesskap

Aktivitetene på vennskapsfesten er godt i gang og en gjeng med Viper, Ender og Grønnfinker stiller seg i kø for ansiktsmaling. Køen er lang ettersom det er så grådig gøy med ansiktsmaling. Etter litt blir noen utålmodige og foreslår at de kan gjøre noen andre aktiviteter mens de venter på at køen blir mindre. Barna sørger for at både Ender, Viper og Grønnfinker blir inkludert. De eldre barna er veldig opptatt av at de yngre barna får gjøre det de også vil. Etter en liten samtale finner de ut at noen av de yngre barna har lyst til å bowle. Sammen setter hele gjengen kursen for bowlingen. Etter en liten runde bowling beveger de seg sammen videre til neste aktivitet.

En reise ut i verden

Vennedissen i barnehagen er populær. Den er blitt et fantastisk samlingssted for lek og sang for barna på Vipene. Vi er ganske sikker på at det som foregår her bidrar til mye humor og glede i hverdagen til barna og ikke minst utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Det starter gjerne med at et barn setter seg på dissens, mens en voksen gir fart. Vi synger litt, gir større og større fart. Dette oppdager andre barn som er rundt om på utelekeplassen og plutselig er vi 8 barn på dissens. Da er vi klar for å reise ut i verden. Vi reiser til verdensrommet, jungelen, ørkenen, sjørøverland – alt etter hva barna finner på. Deretter lager barna sin egen historie sammen med den voksne. Ofte kommer det et romvesen, monster eller et farlig dyr og dette må bekjempes, eller det kan være en skatt som skal finnes. Denne uken reiste flere av gårde på tokt på et sjørøverskip som sjørøvere. Etter mye fart på dissens med sang og moro, bar det av sted mot skogen og rundt om på lekeplassen som sjørøvere. HIV O HOI!

«Jeg kan hjelpe»

Etter frukt og matboks var det tid for å gjøre seg klar for å gå ut for å leke. Barna gikk ut i små grupper slik at de eldste kunne øve på å kle på seg selv. «Hjelp meg!» ropte det ene barnet. «Vent litt, jeg kommer straks», sa jeg. «Ja, jeg klarte det selv», sa barnet plutselig. Ved siden av satt det et annet barn som forsøkte å få foten gjennom regnbuksen. «Hjelp!» sa barnet og begynte å bli utålmodig. «Jeg kan hjelpe», sa barnet som hadde fått det til selv. Barnet som trengte hjelp ble veldig glad og begynte å le. Når regnbuksen var på ville de finne frem hverandres regnjakker, luer og votter. «Det er bra vi har venner som kan hjelpe», sa jeg. Barna så på hverandre og smilte.

2.6 Mangfold

Mål: Barnehagen skal gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskapet, samtidig skal barna få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på.
Forskjellighet skal løftes frem som en styrke og ressurs for fellesskapet, samtidig skal alle barna ha like muligheter i barnehagen.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- At noe er forskjellig fra en selv, brukes som utgangspunkt for undring om likheter og ulikheter.
- Vi møter hverandre med tillit og at alle gis rom for å bidra til fellesskapet.
- Barna får oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.
- Vi har fokus på hva vi kan lære av hverandre og hva som binder oss sammen.
- Sammen med barna jobber vi med barnekonvensjonen og barns rettigheter blant annet gjennom bruk av Rettighetsslottet til Redd Barna.
- Vi ser arbeid med inkludering og mangfold i sammenheng med å utjevne sosiale forskjeller, likestilling og like muligheter for alle.
- Personalet jobber med forståelsen av verdiene i formålsparagrafen for å sikre at praksisen vår er i tråd med disse.
- Det hersker åpenhet om de faglige og pedagogiske valgene som gjøres og vi stiller kontinuerlig spørsmål om hvilke verdier og normer vi som voksne støtter under leken og alle de uformelle og formelle situasjonene i løpet av en dag.
- Vi er bevisst vårt yrkesetiske ansvar for å opptre omsorgsfullt overfor alle barn og vise respekt for barnas familie.
- Vi er bevisst på at etikk uttrykkes i alle sammenhenger, og ikke bare når vi har til hensikt å lære barna gode etiske strategier (Eva Johansson).
- Personalet ser arbeid med mangfold i sammenheng med bærekraftig utvikling.
- Vi markerer samenes nasjonaldag med fellessamling og gir barna erfaring med samenes levesett gjennom å legge til rette for ulike aktiviteter.
- Gjennom deltagelse i og arbeid med Foruts barneaksjon blir vi kjent med og lærer om barn i andre land. Gjennom aksjonen blir det lagt vekt på demokrati, solidaritet, toleranse og kulturforskjeller. Monki er apekatten som er «verdens beste venn» og han inviterer barna til å bli venn med seg og viser dem veien til nye venner i andre land☺
- Vi er vennskapsbarnehage med Fantoft omsorgssenter og besøker dem jevnlig gjennom året.
- Vi har vår egen PRIDE-markering der respekt, toleranse og likeverd, solidaritet fellesskap og samhold, varme, omsorg, aksept og kunnskap er i fokus.

Eva Johansson («Små barns læring» 2013) sier at ulikhet er en forutsetning for demokratiet. I dette ligger blant annet at mennesker skal kunne uttrykke forskjellige meninger og at dette gir mulighet for forandring.

*"Barnehagen har en viktig oppgave i å formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar."
(Mobbing i barnehagen)*

Vi utforsker det samiske flagget

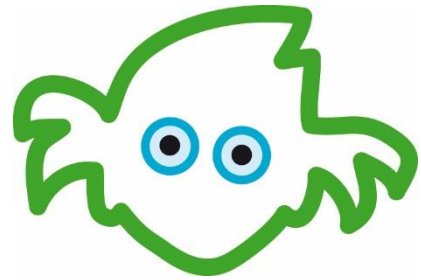
I etterkant av et barnemøte hvor vi har sett litt nærmere på samisk kultur, ønsker noen av barna å lage samiske flagg. Under formingsaktiviteten spør et av barna en voksen hvorfor det er en runding midt inni flagget. Barna og den voksne undrer seg sammen og finner ut at sirkelen skal representere solen og månen. Videre utvikler samtalen seg til hva de forskjellige fargene i flagget betyr og hva strekene i midten betyr. Etter hvert er både barna og den voksne blitt eksperter på det samiske flagget.

Sangstund på omsorgssenteret

Tirsdag er turdagen vår. I dag skal gruppen deles i to for de eldste barna skal opp på Fantoft omsorgssenter for å besøke de eldre som bor der. Vi forberede barna på dette når de kommer i barnehagen, og dagens respons var veldig positiv. «Ja, jeg vil besøke de gamle», «Skal vi synge?» «Skal vi gå nå?» er flere av responsene fra barna denne litt kjølige, men solfylte morgningen. Jeg tror at barna husker tilbake til sist gang vi var der oppe, og derfor er de litt mindre skeptiske i dag, og heller mer entusiastiske og engasjerte. Klokken slår halv ti og vi rusler ut av porten. Flere av barna hadde veldig lyst til å løpe fort i dag, men siden vi skal over både bilvei og bro, måtte vi holde hverandre i hendene. Vi øver oss på å stoppe ved overgangsfeltet, passe oss for sykler og gå på rekke, slik at alle er godt ivaretatt. Oppe ved Fantoft ser vi omsorgssenteret og barna finner raskt frem til inngangen vi skal inn. Vi diskuterer raskt hvilke sanger vi kan starte med og kommer frem til at «bæ bæ lille lam» må bli åpningssangen. Vi får lov å låne gitaren de har der oppe og spaserer sammen med den ene ansatte inn til avdelingen. Vi synger «bæ bæ lille lam», «Soltrall», «Bjørnen sover» og «Hokus og pokus». Barna er kjempeflinke på å delta og syntes det er ekstra gøy å si «wæææ» når bjørnen våkner. Vi hører at noen av de eldre ler og ser at de koser seg mens barna synger, for det er alltid like stas for de å få besøk. Etter at vi er ferdig å synge finner vi frem baller og ballonger som de får leke med. Deretter spiser vi lunsj. En fantastisk tur til omsorgssenteret er nå over, og vi rusler sakte men sikkert ned igjen til barnehagen, hvor vi leker ute resten av dagen.

Pride

Vi er midt inne i den årlige markeringen av Pride. I barnemøte denne uken har gruppe 2 og 3 snakket om nettopp Pride. Vi har sett på flagget, snakket om hva Pride er for noe, og vi har lest boken «Like mye verdt». Boken er basert på FNs barnekonvensjon og fra et barneperspektiv gir den barna en økt forståelse for egne rettigheter, og verdien av toleranse og respekt for andre. Vi har sett på hverandre og sett om vi kan se likheter og forskjeller. Barna kunne se at noen hadde mørkt hår, mens andre lyst, noen hadde noe midt i mellom lyst og mørkt. Noen var gutter og noen var jenter. De som ville fikk fargelegge, male eller lage regnbuer med silkepapir.

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

Det skal være gøy å gå i barnehagen. Når noe er gøy, lærer vi. Dette er viktig når vi jobber prosjektorientert sammen med barna (jf. den sirkulære arbeidsformen vår). Prosjekter skal utvikle seg fra barnas utforskertrang og prosessen skal ta vare på barnas kreativitet og nysgjerrighet. Da kan alt skje! Prosjektarbeid dreier seg om å få erfaring og utvikle kunnskap i fellesskap. En lærer om seg selv, om andre og om å samarbeide. Prosjektarbeid skal være lystbetont, ta utgangspunkt i barnas interesse og det som opptar dem. De kan være i korte eller lengre perioder, er alltid tverrfaglige og inneholder deler fra de syv fagområdene (Rammeplanen). Personalet skal utforske sammen med barna og bidra med impulser, materialer og redskaper som kan videreutvikle en situasjon barna er opptatt av. Personalet har også en viktig rolle i å se og støtte barna i den betydning de har for hverandres læring (Eva Johansson).

Det er barna som sitter med makten over hva som skal være utgangspunkt for prosjektene vi fordyper oss i. Personalet sin jobb er å oppdage dette, skape felles fokus, se, hjelpe og støtte til fremdrift i prosjektet. Pedagogisk dokumentasjon bidrar til å se, skape utvikling og progresjon og til å sette ord på den læringen som skjer.

I kapittel 1 i rammeplanen, Barnehagens verdigrunnlag, står det under Livsmestring og helse blant annet: *"Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motorisk utvikling. Måltider og matlagning i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner."*

Vi har over flere år hatt gode naturopplevelser, fysisk aktivitet / bevegelse og kosthold som fokus i barnehagen. Vi er aktive i nærområdet, på turområder, er Grønt Flagg barnehage, "5 om dagen barnehage" og "Fiskesprellbarnehage".

Gjennom brukerundersøkelsen, i foreldresamtaler og gjennom daglig samarbeid, gir foreldre oss tilbakemeldinger på at de ser på personalets engasjement som en styrke med barnehagen og at de er fornøyde med at det gjennomføres ulike aktiviteter og ekskursjoner tilpasset barna, gjennom hele året. At vi er aktive i barnehagen sitt nærmiljø, bruker naturen, biblioteket, ulike kulturinstitusjoner og idrettsarenaer, blir dratt frem som en styrke. I brukerundersøkelsen scorer vi også høyt på barnets trivsel og relasjonen mellom barn og voksen. Dette er noe vi har jobbet målrettet med over tid og vil være områder som er viktig for oss å opprettholde og videreutvikle kvalitet på.

Vi har barn som viser interesse for og glede over å kunne være på tur, være fysisk aktiv og kunne få delta i tilrettelegging av måltider inne og ute. Fysak er et populært utfartssted, sykkelgleden er felles for nesten alle barna og det mest etterspurte rommet i barnehagen er "puterommet".

Vi har følgende satsningsområder:

Måltidsglede og et sunt kosthold.

Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold 2017-2021, som er forlenget til 2023, sier at "Mat

og måltider er viktig hele livet: for tilførsel av energi og næringsstoffer, men også for å lære og mestre sosiale samspill og oppleve tilhørighet".

Vi jobber for at måltidene i barnehagen er i tråd med de nasjonale faglige retningslinjene, at barna medvirker både i planlegging av måltider, i matlagingen og under måltidet og at vi ivaretar god håndhygiene og hygiene generelt. Måltidene skal være en pedagogisk arena og det skal legges til rette for at barna kan oppleve matglede både gjennom glede over maten og over det sosiale fellesskapet. Som Grønt Flagg barnehage er vi opptatt av å redusere matsvinn og at praksisen vår er miljøvennlig og bærekraftig. Vi sorterer søppel og vi komposterer.

Vi har egen åker og eget drivhus, og gjennom utforskning, lek og aktiviteter jobber vi for å legge til rette for planting og begynnende forståelse for matens opprinnelse. Vi samarbeider også med bybonden i Bergen som gir oss inspirasjon og faglig påfyll (se s. 34).

Vi er opptatt av at barna skal oppleve glede og felleskap rundt måltidene, at samtalen er i fokus gjennom aktive voksne som tar ansvar for den gode samtalen og at vi sammen utforsker ulike smaker.

Sapere er et verktøy for pedagogisk arbeid med mat og måltider. Det er en metode som bygger opp kunnskap om de fem sansene våre: Syn, lukt, smak, følelse og hørsel. Målet med Sapere er at barna skal få muligheten til å bli kjent med sin egen smak, til å trene opp et språk for å uttrykke det de opplever, og til å våge å prøve nye matvarer og matretter. Vi har startet arbeidet med å utforske gjennom dette verktøyet og har som mål å utvide dette arbeidet kommende barnehageår.

Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna:

- *Blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og variert kosthold*
- *Får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltider*

Rammeplanen 2017

Fysisk aktivitet og bevegelsesglede.

Fysisk aktivitet er viktig for barns sosiale funksjon, motorisk mestring, læring, helse, trivsel og gode opplevelse (Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet). Fysisk aktivitet bidrar til økt hukommelse og intelligens, bedre stressmestring, økt kreativitet og en blir bedre rustet til å takle motgang gjennom at en blir mer løsningsorientert. («Sterk hjerne med aktiv kropp» av O.P Hjelle 2018). Dette bidrar til at barna vil være bedre rustet for videre skolegang. Fysisk aktivitet reduserer sjansen for livsvarige sykdommer som ADHD, diabetes 2, depresjon og angst og motorisk problemer. («Sterk hjerne med aktiv kropp» av O.P Hjelle 2018).

Barnas skjelett er helt avhengig av mye og allsidig bevegelseserfaringer for å styrke seg slik at det tåler den totale belastningen en kropp får i et langt liv. Ved fysisk aktivitet blir skjelettet sterkere, og kroppen opprettholder smidigheten og bevegeligheten i muskulaturen. Barn er mer fysisk aktive og mer i bevegelse enn voksne. Dette er tegn på at musklene er i vekst og det vil derfor være utfordrende for barn å sitte stille over lengre tid. Kroppen vår er bygd for bevegelse (Barneidrettstreneren 2012).

De nye (mai 2022) nasjonale anbefalingene fra Helsedirektoratet gir disse rådene: Barn i aldrene 1 – 5 år bør være allsidig fysisk aktive med varierte bevegelser, aktiviteter og lek i minst 180 minutter fordelt utover dagen. For de yngste barna variert aktivitet av ulik selvstyrt intensitet og desto mer bevegelse barnet får, jo bedre. For 3 – 5 åringen gis det i

tillegg råd om at minst 60 minutter av aktiviteten med moderat til høy intensitet. Stillesittende aktiviteter bør begrenses og balanseres med fysisk lek og aktiviteter.

Naturen som leke- og læringsarena gir barna et rikt utvalg av muligheter til bruk av kroppen. Den er allsidig og utfordrende, pirrer nysgjerrigheten og interessen hos barna og stimulerer dem til bruk av de grunnleggende bevegelsene som å gå, krabbe, kaste, dra, sparke, løpe, skyve, bære, klatre, slenge osv. Dette bidrar positivt til den videre motoriske utviklingen til barnet. I barnehagen jobber vi for å ivareta og stimulere bevegelsesgleden for barna og gi dem mulighet for å oppleve mestring og utfordringer gjennom allsidig bruk av kroppen.

God kroppsbeherskelse bidrar til mestring som igjen kan styrke selvbilde. I naturen finner de fleste barn utfordringer på sitt nivå.

Karen Klepsvik og Ann-Kristin Nilsen, HVL

Gode naturopplevelser og fokus på lek ute, i skogen og på tur.

Forskning viser at barn med flere timers utelek i barnehagen er mer konsentrerte, mindre hyperaktive, flinkere til å dele og å være en god venn (Barnehage.no). Mye utetid i barnehagen viser seg også å ha positiv effekt etter skolestart.

Rammeplanen (2017) sier at barnehagen skal legge til rette for at barn får oppleve og få kjennskap til naturen, få undre seg over, utforske og eksperimentere med naturfenomener, utvikle respekt for naturen og få en begynnende forståelse for hvorfor vi skal ta vare på den. Naturen som leke- og læringsarena gir oss et hav av muligheter; mulighet for barn å knytte vennskap gjennom lek og utforskning, den har god plass til alle, den gir rom for barns medvirkning, den gir utgangspunkt for gode filosofiske samtaler og samspill som stimulerer språkutviklingen, den gir rom for barnas fantasi, for deres kreativitet og skaperglede med ubegrenset tilgang på udefinert naturlig lekemateriell, og ikke minst gir den allsidige utfordringer og mestringsopplevelser innenfor barnas egne forutsetninger. Dette er en arena vi vil ta i bruk så mye som mulig sammen med barna, både i og utenfor barnehagen. Vi er på tur hver uke, som regel flere ganger i uken. Turdagene våre er en viktig del av hverdagen hos oss i Storetveit barnehage, noe vi gleder oss til. Vi går på tur både i og på tvers av team, og vi er på tur hele dagen. Vi er på tur i skog og mark og i all slags vær. Barna deltar i å pakke og klargjøre sekker med mat og utstyr til turen som de bærer med seg på tur, og deltar i å rydde på plass når vi er tilbake.

De voksne sin rolle er å være tett på, aktiv sammen med barna, sikre at alle blir inkludert, være gode tilretteleggere og trygge voksne som lager gode rammer rundt og er gode ledere for barna, på samme måten som når vi er i barnehagen. Arbeidsmetoden vår med arbeid i mindre grupper er med oss også på turer i naturen.

Vi vil jobbe frem en holdning i barnehagen som sier at «**Alt vi gjør inne kan vi gjøre ute, men ikke alt vi gjør ute kan vi gjøre inne**».

Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får oppleve naturen som en arena for lek og læring.

Rammeplanen 2017

Risikolek

Noe av det vi husker mest av eller noe av det som gir oss den største mestringen er det vi nesten ikke turte å gjøre, men allikevel gjorde. Det er dette som er tiltrekkende i barns

risikolek i barnehagen. Blodet bruser, hjertet banker, det kribler i hele systemet. Dette kan få to utfall. Jo større mestringen er, jo større vil lykkedefølelsen bli ved suksess. Risikofylt lek er aktiviteter hvor barn frivillig oppsøker spenning og (moderat) fare. Alle barn søker naturlig det å bli kjent med sin egen kropps muligheter og begrensninger, og dette skjer gjennom å leke, prøve og erfare. (Kroppslighet i barnehagen - Sandseter, 2010). Gjennom å få mulighet til "å prøve seg" i risikosituasjoner vil barna oppøve de motoriske ferdighetene som gjør det mulig å møte risikoen på en riktig måte (Kroppslighet i barnehagen - Sandseter, 2010). Fjerner vi barna fra risikoen tar vi fra dem muligheten for trening i å håndtere den (Den truende tryggheten: barneulykker, foreldres forebygging og risikoopplevelse - Boyesen, 1997).

Vi ønsker å legge til rette for at barna kan prøve ut grensene sine og bli kjent med seg selv og omgivelsene gjennom å utforske spennings- og risikofylt lek i barnehagen, [Risikolek](#).

«Det gøyeste jeg gjør er det jeg nesten ikke tør»

Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna:

- Opplever å vurdere og mestre risikolek gjennom kroppslige utfordringer

Rammeplanen 2017

Turforberedelser

Onsdag ettermiddag går jeg og fire barn fra Grønnfinkene og Rødstrupene inn for å planlegge og forberede turmat til neste dag. Vi skal lage hjemmelaget tomatsuppe med makaroni. Barna hjelper med å skrelle løk. Et barn spør om han kan få kniv til å kutte opp løken også. Jeg tar frem smørkniver og gir til han. «Nei, ikke den!» sier barnet. «Vil du ha voksen kniv», spør jeg. «JA», sier han. Jeg gir barnet en voksen kniv og han prøver, men får det ikke til. Jeg hjelper barnet og kutter løken i to. Vi holder hendene sammen rundt kniven, trykker den ned og løken deler seg i biter. Han smiler og sier «Jeg klarte det, se, se!». Han virker veldig stolt etter å ha kuttet løk. Vi sitter sånn sammen, alle sammen og prater mens vi kutter løk. Når vi er ferdige med å kutte løk begynner vi å koke løk og tomat. «Skal vi spise nå?», spør et av barna. «Dette er maten til turen i morgen», svarer jeg.

Turdag

Onsdag var det duket for tur for tre Rødstruper og seks Grønnfinker. Turen her gikk til Storetveitmarken og barna koste seg i gresset. «Gravemaskiner» utbrøt barna. Ja, det var en haug med gravemaskiner som holdt på å jobbe på andre siden av veien. Barna fant en trestubbe og satte seg ned. De skicket spent på alle de store maskinene. «woow!» sa et barn. Tusenmetersblikket var intakt hos samtlige. «Den ene gravemaskinen er gul og den andre er oransje». «Å, nei! Nå skal jobbemennene ha lunsj». Barna ville gjøre akkurat som dem, så vi satte oss ned og spiste lunsj vi også. Da kunne vi oppdage om jobbemennene kom tilbake. Dessverre var de ikke kommet tilbake når vi var ferdige med lunsjen, så vi tok og gikk videre rundt marken, helt til vi kom til klatretreet. Her slo vi ned leir og koste oss med klatring, avslapping, tegning med kritt og dyrebingo. Været var også ganske skiftende under turen, men barna brydde seg fint lite om det.

Lek i snøen

TUR! Snøen er tilbake og det er tid for teamtur. I dag lagde vi maten inne før vi gikk på tur. Tre barn deltok sammen med en voksen for å lage ostesmørbrød. Vi fant frem skjærebrett, skiver, revet ost og rist med bakepapir. I dag var det disse tre barna som var kokkene og gjett om de var god? Med store smil om munnen fant de hver sin skive, litt ost fra pakken og danderte frem deres egne ostesmørbrød. De la de forsiktig oppå risten, før vi etter flere runder satte de i ovnen. Slik holdt vi på rundt 30 minutter før alt var klart til å pakkes.

Nå var akebrettene funnet frem og vi var klar for avgang. Når vi kom frem var det noen som satte i gang å ake, noen som lagde snømann og en stor gjeng som hadde snøballkrig. Barna uttrykte at de syntes det var veldig kjekt med snø igjen og at man kunne gjøre så mye gøy med den. Barna lagde masse snøballer og kastet på de voksne. «AUU», sa de voksne og la seg ned i snøen i «store smerter». Barna lo og fortsatte leken. Det er bare så herlig å se gleden til barna når vi leker i snøen. Bare det å kjenne på snøen er en opplevelse i seg selv og når man da kombinerer det med former og lek, da kan det knapt bli gøyere!

«Jeg er så glad»

Glade barn som løper rundt med joggesko. Noen sykler, noen klatrer i trærne og noen spiller fotball. Duften av solkrem sprer seg med den milde vårluften. Endelig kan vi slippe store jakker og tunge støvler, nyte den milde luften og kjenne solen varme. I dag er vi ute på marken ved den gamle barnehagen og sykler. Det er tydelig at barna fryder seg. Plutselig kommer et av barna bort til meg. Han setter seg ned ved siden av meg og tar et pust i bakken. Jeg ser svetten piple ned på siden av kinnet. Jeg spør: «Går det bra?» Han svarer meg fint tilbake. «Jeg er så glad!»

Grønnsaksstasjonen

En voksen forbereder våtrommet til en grønnsaksstasjon der barna kan skrelle og raspe gulrøtter og poteter. Den voksne inviterer med seg tre barn, men lar døren stå helt åpen slik at flere kan komme til om det er ønskelig. Vi starter med å skrelle gulrøtter og poteter, før de er klare for å bli raspet. Barna kommer og går og det ender opp med at de aller fleste har vært innom for å hjelpe til eller for å observere. Den voksne viser stor takknemlighet og passer på at barna får vite hvor mye de er til hjelp og at de er med på å lage noe til hele barnehagen.

Høst

Det er høst. Vi går ut i den kalde, fine luften. Vi har godt med klær på oss og klar for nye eventyr. Vi er på jakt etter blader i forskjellige farger. Gul, grønn, rød og brun. Vi trenger ikke gå lenger enn til enden av barnehagen. Der står et stort og flott ospetre, full i flotte farger. Vi samler oss under treet og begynner å plukke. Barna er engasjerte i det vi samler bladene oppi posen. Alle vi delta. Bladene skal brukes til et prosjekt vi holder på med nå, et høst-tre hvor vi skal lime på alle de flotte bladene.

3.1 Fagområder

Arbeid med de ulike fagområdene i rammeplanen skal skje helhetlig og tverrfaglig.

Gjennom prosjektarbeid som arbeidsmetode skal fagområdene integreres og brukes tverrfaglig for å skape fremdrift og progresjon. Det samme gjelder i forhold til de øvrige satsningsområdene våre.

Det er pedagogen sin rolle å dra inn de ulike fagområdene i det arbeidet som pågår og som barna viser interesse for. Pedagogen skal ha god oversikt, observere og se hva barn trenger for å få fremdrift i det de har oppdaget og blitt nysgjerrige på. Det krever at pedagogen har

god kjennskap til fagområdene, er kreativ og kan ta i bruk ulike arbeidsmetoder ut fra det barna viser at de har behov for "her og nå", men også i et lengre perspektiv. Gjennom pedagogisk dokumentasjon synliggjøres læringen og arbeidet med de ulike fagområdene, samtidig som refleksjonen driver arbeidet videre. Dette skal gjøres i samarbeid med barn, foreldre og i personalgruppen.

Pedagogen skal jobbe helhetlig, kunne sette ord på hvilke fagområder som bidrar til fremdrift i prosjektet, hvordan det jobbes i tråd med fagområdene og hvilken betydning det får for læringsprosessene i gruppen og på teamet.

3.1.1 Språk som basiskompetanse

Det er et mål for oss at alle barn skal få en god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen og at alle barn får delta i lek og aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. Barna skal oppleve gøy og spennende lek sammen med andre i et språkstimulerende miljø.

Språk læres i samspill med andre. Som personale har vi en sentral rolle når det gjelder å gi hvert barn muligheten til å utvikle et rikt og nyansert språk. Vi skal skape et miljø der barna opplever at personale er interessert i dem, stiller åpne spørsmål og er lyttende. Romslike kommunikasjonsmønstre er viktig i anerkjennelsen av barnet. Som personale må vi ha innlevelse, bekrefte barnet, fokusere oppmerksomheten, være tolerant overfor barnets utspill og la oss påvirke av barnet (Bæ). «Det er helt sentralt at voksne bidrar til kommunikasjonen på forskjellige måter: utvider samtalen, bruker et variert vokabular, knytter an til og går utover det som allerede er kjent, bruker forklaringer, fortellinger, humor o.l. Det å innby barna til samtaler ved hjelp av åpne og undersøkende spørsmål er av avgjørende betydning» (Gjems 2010 i Johansson 2013:124). Gjensidigheten i kommunikasjonen mellom barn og personale er viktig. Alle som inngår i samspillet, er betydningsfulle parter. Det er en forutsetning at vi som personale fokuserer på og er tilstede i barns erfaringer og meningssskaping. Kommunikasjon er ikke bare det barna uttrykker verbalt, men hele deres måte å uttrykke mening på (Johansson 2013:127).

Språk er viktig for sosial deltagelse med andre barn i lek og aktiviteter, og en sosial deltagelse vil bidra til læring av språk. Vi skal jobbe for at barna kommer inn i en positiv sirkel, der den språklige og sosiale utviklingen stimulerer hverandre gjensidig.

Anne Høigård (2007) sier at sang, regler, rytme, bevegelse og lek stimulerer barnet maksimalt og skaper optimale betingelser for barnets tilegnelse av språket. Samtidig stimuleres barnet emosjonelt, motorisk, sosialt, estetisk og kognitivt. Dette skal barna oppleve og få erfare daglig.

Vi vil legge vekt på å skape leseglede i barnehagen for alle barna. Å lese høyt sammen skaper samhørighet og gir gode opplevelser mellom barn og voksen og mellom barna i gruppen. Høytlesning bidrar til å øke barnas ordforråd, konsentrasjon og det stimulerer fantasien.

Slik vil vi skape leseglede:

- Det skal være et rikt utvalg av bøker tilgjengelig for barna i det daglige.
- Barna opplever høytlesning daglig.
- Vi samarbeider med biblioteket og har bokbad i alle grupper.
- Vi drar på tur til biblioteket.
- Vi tar utgangspunkt i barnas interesser når vi velger bøker.
- Vi velger bøker som kan gi felles referanseramme og bidra til utvikling av lek.
- Bøker barna viser interesse for kan være utgangspunkt for et prosjekt sammen.

- Vi bruker bøker til informasjonsinnhenting.
- Vi bruker Lesesenteret som faglig støtte til å tenke nytt, utvikle oss som ansatte og til å legge godt til rette for å nå alle barna.
- Vi bruker ulike virkemidler som flanellograf, prosjektor, rollespill, språkposer m.m. for støtte og stimulering av språket.
- Vi støtter oss til M. L. Nybergs tanker om at språket skal lekes inn og vi tar i bruk alle sanser i arbeidet med språkutvikling.

Å skape et godt språkmiljø handler også om at språket må være i aktiv bruk i alle hverdagsaktivitetene. Personalet må tilpasse de språklige aktivitetene til de barna vi har i gruppen til enhver tid. Deres interesser, initiativ og språklige ferdigheter skal tas hensyn til. Møte mellom barnet og personale er grunnsteinen i arbeid med barns språk, og dialogen forutsetter et nært samspill. Det er også viktig å se hvor betydningsfullt og viktig samspillet mellom barna er og jobbe for at alle barn får være en del av felleskapet. Kommunikasjon er en gjensidig, dynamisk og meningsskapende prosess. I denne prosessen kan barn møte sine egne og andres perspektiver, prøve dem ut og på den måten bidra til hverandres kommunikative erfaring (Johansson 2013:156).

Vi skal knytte språklæring opp mot de andre satsningsområdene våre og bruke språket aktivt i alle naturlige situasjoner. Når vi er i fysisk aktivitet ute, er på tur og lager mat skal dette knyttes opp mot arbeidet med språk som basiskompetanse og matematisk kompetanse.

Hverdagssamtalen

Barns språk utvikles når de samhandler med personer de har emosjonelle relasjoner til, det vil si nære personer som hyppig snakker med barna i gjenkjennelige, dagligdagse situasjoner.

«Samtalens betydning for å lære språk og språkets betydning for læring» av Liv Gjems

Et grunnleggende demokratisk spørsmål er å få oppleve seg selv som en person som medvirker i et kommunikativt fellesskap med andre. Det handler om å eie språk og kommunikative verktøy og bruke dem sammen med andre.

Eva Johannson "Små barns læring".

Det beste med en bok er ikke de tankene den inneholder, men de tankene den skaper
"Språk i barnehagen" UDIR

3.1.2 Matematisk kompetanse

Gjennom lek, undring og utforskning er oppdraget vårt å synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i det daglige, i teknologi, natur, kunst og kultur.

Vi ser etter sammenhenger, vi sorterer, får erfaring med plassering, romforståelse, orientering, visualisering, former, mønstre, tall, telling og måling. Dette gjennom at personalet har en bevisst og reflektert bruk av hverdagssituasjoner, inne og ute, og ser sammenhengen med de øvrige satsingsområdene våre, som språk, fysisk

aktivitet, matlaging, tur og lek. På denne måten skal fagområdet være aktivt og synlig i det daglige.

Gjennom en lekende og undersøkende tilnærming, med utgangspunkt i det barna er opptatt av, er målet å stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Barna skal få være kreative og skapende, og i arbeidet tar vi utgangspunkt i barnas måte å uttrykke seg på.

I prosjektarbeid er utforskning, eksperimentering og undring en aktiv arbeidsmetode og skaper stort rom for å jobbe med utvikling av matematisk kompetanse.

"Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelpe barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet". (Rammeplanen 2017)

Rollespill

«Gruppe 1 sitter spente å venter på at den voksne skal gjøre seg klar. De lurer på hvilket eventyr de skal få høre i dag. Flanellografen er på plass og den voksne bretter ut en sort mappe som inneholder eventyr og bilder av dyr. Hun forteller at i dag skal de få høre eventyret om Skinnvotten. Noen av barna sier de har hørt det før, men det er nytt for de fleste. Etter eventyret rekker en jente opp hånden. Hun spør om vi kan leke eventyret, kanskje de kan vise det til mamma og pappa? Flere av barna hiver seg med, de vil også leke eventyr. Den voksne henter papir og blyant og går gjennom de ulike rollene. Alle barna finner noe de ønsker å være og leken kan begynne».

Fortellerstund

En solrik ettermiddag, mens treåringene sover, samles en gruppe 5-åringer seg i barnehagen for en spesiell fortellerstund. Vi setter oss i en sirkel og jeg viser dem en bunke med historiekort – kort med fantasifulle illustrasjoner som skal inspirere dem til å lage egne historier. Jeg begynner med å demonstrere hvordan man kan bruke kortene ved å velge fem kort og forteller en historie basert på bildene. Barna følger nøye med og ser spent på kortene. Deretter deler jeg ut fem kort til hver av barna og oppfordrer dem til å lage sine egne historier. Noen av barna er litt sjenert i begynnelsen og ser på kortene sine uten å ville fortelle noe. Men etter noen runder, og etter å ha hørt de andre barnas fortellinger, blir de fleste mer komfortable og deler sine egne historier. Etter hvert som kortstokkene går tom, blander jeg kortene på nytt og gir barna nye muligheter til å fortelle historier. Jeg legger merke til at de bruker elementer fra de andre barnas fortellinger ut fra samme kort tidligere, noe som viser at de lytter og lærer av hverandre.

Lesestund på fanget

Det var gjort klart til bokbad. Bøkene fra bokkassen var komt på gulvet og barna valgte bøker som de ville bla i. Et av barna gikk til den voksne med en bok, viste med kroppsspråket at hun ville sitte på fanget og lese. Flere barn kom til og det ble snakket rundt bildene i boken og den voksne leste. Barna pekte og det ble sunget sanger om dyrene vi så i boken. Den andre voksne i rommet tok opp en bok fra gulvet og begynte å se i den. Et av barna så dette og gikk bort. «Dinosaur», sa han. Den voksne bekreftet og spurte om barnet ville lese i boken. «Sitte fanget», sa barnet. Den voksne begynte å lese og barnet pekte på bilder og den voksne satte ord på det de så sammen.

To små kunstnere

To barn og jeg tar heisen. Vi er på vei til kunstrommet. Kunstrommet venter på oss, klart for utforskning med lek og bakgrunnsmusikk. Et av barna hadde allerede erfaring med denne stunden fra en gang tidligere, og hadde det travelt med å komme seg inn i kunstrommet. Øynene hennes strålte og hun klarte nesten ikke å vente med å komme seg inn og leke og eksperimentere.

Det andre barnet er med for første gang. Han observerer kunstrommet gjennom vinduet og det første barnet, mens jeg kler av hun for å gå inn i bare bleien. Det nye barnet blir raskt smittet av det første barnets glede og lyst til å gå inn i kunstrommet. Etter at de to hadde kledd av seg, gikk vi inn i rommet. Gulvet og veggene var dekket med papir, og 3 forskjellige tallerkener ventet på oss med 3 ulike farger, rødt, blått og gult, og pensler, svamper, gafler for å tegne med over malingen. I tillegg var der små pinner, kartongruller og forskjellige materialer for å lage ulike teksturer.

Barnet som hadde vært med tidligere, gikk rett bort til rødfargen, og begynte uten den minste tvil å lage solide og sikre strøk på papiret og deretter på kroppen. Det andre barnet ble stående å se på henne og meg. Etter en liten hjelpende hånd, begynte han umiddelbart å eksperimentere med fargene og teksturene på det store papiret på gulvet og litt etter litt, blygt og sjenert på kroppen sin. Barnet var forundret og tilfreds. Han smilte og lo, mens han pekte på det han hadde laget og sa: «den, den» for at jeg skulle se hva han gjorde.

Begge barna nøt sin kreative prosess mens de lekte og lærte av sin kreative erfaring. Malingen og musikken smeltet sammen i felles kunstnerisk disiplin. Det var vidunderlig!

Teknologi i barnehagen

To barn sitter ved en vanddam og eksperimenterer med hvilke objekter som flyter og hvilke objekter som synker. Det prøves både med bark, steiner, pinner og kongler. Etter en liten stund med eksperimentering spør det ene barnet; «er det dypt?». «Vet ikke» svarer det andre barnet og setter foten forsiktig uti. Barnet tørr ikke trekke helt ned i vannet ettersom de ikke vet hvor dypt det er. Det ene barnet stopper opp og ser seg rundt. Barnet løper i retningen av skogen som er like ved og plukker opp en pinne. Barnet kommer tilbake til vanddammen med pinnen og setter pinnen kontant ned i vannet. Nesten hele pinnen er under vann. «Oi! Det var dypt» sier barnet. Begge barna setter kursen for skogen igjen og tar med seg en haug med pinner. De jobber seg systematisk gjennom alle pinnene for å finne en pinne som er akkurat like lang som vannet er dypt.

Et teknologisk produkt kjennetegnes ved at det er et redskap som fyller en oppgave og har en funksjon. En pinne som vi finner i naturen kan for eksempel omvendes til et teknologisk produkt ved at vi bruker det som et redskap enten i hagearbeid eller for å måle dybden i vanddam. I rammeplanen står det at «barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper».

3.2 Digitale verktøy

Rammeplan for barnehagen (2017, s. 47) gir barnehager et tydelig oppdrag og mandat til å benytte digitale verktøy som en av flere arbeidsmåter i barnehagen. Videre er rammeplanen tydelig på at barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring og at de ansatte skal være aktive sammen med barna når en bruker digitale verktøy.

Rammeplanen (2017, s. 44) poengterer også at barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

I Kvalitetsutviklingsplanen Sammen for kvalitet – lek og læring (2018-2021, s. 34) fremheves det at «våre barnehager skal nytte digitale verktøy som en kilde til lek, kreativitet, kommunikasjon og innhentning av kunnskap». Videre skal barnehagens ansatte «utvikle digital dømmekraft og evne til kritisk bruk av disse verktøyene».

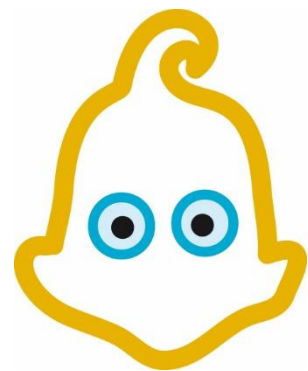

Mål for digital praksis i barnehager

For å ha en digital praksis som er i tråd med rammeplanens føringer er det viktig at personalet er aktive sammen med barna og legger til rette for at barn får utforske, undre, leke og lære ved å bruke digitale verktøy. På bakgrunn av dette har vi følgende mål for digital praksis i barnehager:

- Barnehagens digitale praksis skal legge til rette for at barn får prøve, undersøke, lære, leke og skape ved hjelp av digitale verktøy.
- Personalet skal være rollemodeller og aktivt deltakende sammen med barna ved bruk av digitale verktøy

Faghjelpen, Bergen kommune

4.0 Barnehagen som lærende organisasjon

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

Gjennom de siste årene har vi jobbet målrettet for å skape et mer inspirerende leke og læringsmiljø i barnehagen, både inne og ute, og dette arbeidet skal vi fortsette å videreutvikle gjennom 2023 – 2024.

Hovedmålet er å skape gode og inspirerende møteplasser som skaper felleskap og utforskning for barna. Personalet skal være gode tilretteleggere, observatører, støttespillere og veiledere i barnas lek. Arbeidsplassen til personalet er på gulvet sammen med barna og de skal hele tiden ha fokus på hva barna trenger for å komme videre i leken sin. Dette gjelder både inne og ute i barnehagen, og på turer i skog og mark.

I arbeidet med å være en lærende organisasjon jobber vi systematisk for å være i endring og utvikling. Dette slik at vi gjør oss i stand til å tilpasse vår pedagogiske praksis ut fra det barna viser de har behov for, at vi jobber i tråd med rammeverket og at vi endrer oss i tråd med samfunnsutviklingen. For oss handler det om å utvikle læring og få til endring og utvikling.

Vi deltar i barnehagebasert kompetanseutvikling, som er midler som tildeles barnehageeier fra UDIR. Målet er å styrke den kollektive kompetansen i barnehagen ut fra lokale behov, gjennom parternskap med høgskolen, [Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring \(udir.no\)](https://www.udir.no/tilskuddsordning-for-lokal-kompetanseutvikling-i-barnehage-og-grunnopplering)

Vi har siden barnehageåret 2022-2023 jobbet systematisk med tema måltidsglede på tur. Så langt i prosessen har vi fokusert på delmålene barns medvirkning og det inkluderende måltidet med barnets blikk. Dette med utgangspunkt i Barnehagens verdigrunnlag - Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig

utvikling, livsmestring og helse som konkretisert gjennom Livsmestring i det 21. århundre og Bærekraftig utvikling.

Vi skal videreutvikle arbeidet vårt med å skape felles forståelse for arbeidet i å støtte barna i å lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Vi skal utvikle oss i å ta bærekraftige valg, løfte opp barnas rettigheter, styrke samarbeidet, både ut mot foreldregruppen og innad i barnehagen og løfte de etiske prioriteringene vi står overfor i hverdagen. Vi ønsker i større grad å evne å være tilstede i øyeblikkene sammen med barna. Vi er inspirert av boken *Samarbeid til barnets beste* av Line Melvold m.fl. og ønsker å bruke denne som inspirasjon i utviklingsarbeidet vårt.

Vi er heldige å få samarbeide med Bybonden i Bergen, som jobber med å inspirere og gi kunnskap om dyrking av egne grønnsaker [Bybonden | Lystgården \(lystgarden.no\)](http://Bybonden | Lystgården (lystgarden.no)). Bybonden har i samarbeid med landbruks- og gartner næringen i byen vår, utviklet en startpakke for barnas kjøkkenhage. Her legges det til rette for at voksne og barn, sammen skal lykkes med dyrkingen. Dette gir oss gode forutsetninger for å videreutvikle arbeidet vårt med måltidsglede på tur og arbeidet er forankret i rammeplanen der natur, bevegelse, medvirkning og mat og helse er vektlagt.

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

4.2.1 Dokumentasjon

Bruk av praksisfortelling i dokumentasjonsarbeidet er en innarbeidet metode i personalgruppen, og noe vi har god erfaring med at bidrar til refleksjon, læring i fellesskap og videreutvikling av praksisen vår. Dette tar vi med oss videre.

Vi bruker kontaktbarometer, sosiogram, lekeobservasjoner, Tras og fortløpende observasjon. Barnemøter og samtaler med barn individuelt og i gruppe er viktig for å sikre at barnas opplevelse av barnehagehverdagen kommer frem og blir tatt på alvor.

Pedagogisk dokumentasjon er det som skal skape bevegelse i arbeidet vårt sammen med barna, og i det foreligger bilder, fortellinger, observasjoner, arbeider barna lager o.l., som det reflekteres rundt og danner grunnlag for videre arbeid. Arbeidet med pedagogisk dokumentasjon inngår i prosjektarbeidet vårt og er en del av den sirkulære arbeidsformen vår som er beskrevet på s. 8.

Daglig samarbeid, foreldresamtaler, samarbeid med FAU og SU og brukerundersøkelsen gir et godt innblikk i foreldreperspektivet og er viktig i dokumentasjonsarbeidet.

Kommende barnehageår skal vi fortsette å videreutvikle metodene våre, jobbe mot målet om å skape et mer "gjennomsiktig" miljø og kunne gå tettere på relasjonene og kvaliteten på disse. Ulike observasjonsmetoder vil stå i fokus og vi vil fortsette å jobbe for mer lik kvalitet for alle barna, innad i barnehagen. Vi er på jakt etter barnas opplevelse av kvalitet og jobber for at de skal oppleve barnehagen som en positiv plass for dem å være.

4.2.2 Vurdering

Innsamlet dokumentasjon skaper utgangspunkt for tolkninger, refleksjoner og pedagogisk analyse. Vi har utarbeidet spørsmål som stilles til de ulike dokumentasjonsformene og disse danner grunnlag for refleksjoner. Disse er forankret

i målene for arbeidet vårt. Vi er opptatt av å videreutvikle metodene våre og også tilegne oss nye som kan være med å bidra til utvikling av praksis og økt kvalitet for barna.

Veilederen "Barns trivsel - voksnes ansvar" hjelper oss i arbeidet med å sikre at det er et oppbyggende og støttende miljø for alle barna (Udir).

Handlingsplanen vår mot mobbing inneholder refleksjonsspørsmål til personalet. Disse skal brukes i arbeidet på hvert team. Handlingsplanen henger tett sammen med Skyfritt som er Bergen kommune sin overordnede plan for et inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge i Bergen, [Bergen kommune - Skyfritt – inkluderende oppvekstmiljø i Bergen](#)

ICDP opplæring og årlig vedlikehold i samspillmetoden Dialog. Dette som et verktøy for videreutvikling av pedagogisk relasjonskompetanse, vurdering av relasjonene og ledelse av barnegrupper.

Kjennetegn på måloppnåelse som er skissert gjennom årsplanen gir en beskrivelse av ønsket praksis. Disse skal også fortløpende vurderes på det enkelte team og i den enkelte gruppe.

Vurderingskrysset brukes jevnlig gjennom hele året for å sikre at vi jobber i tråd med årsplanen.

Hele personalgruppen deltar i vurderingsarbeidet.

4.2.3 Oppfølging

Dokumentasjon og vurdering skal foregå fortløpende for å sikre et godt psykososialt miljø for barna. Dette skjer på team, i grupper og på personalmøter.

Vurdering og refleksjon skal ende ut i konkret handling og/eller tiltak. Dette skal skriftliggjøres og følges opp av personalet i det daglige. Arbeidet kvalitetssikres i lederteamet.

ICDP og vedlikehold i Dialog sikrer at hver enkelt ansatt hele tiden har et mål for seg selv som den jobber med i forhold til relasjonen den inngår i til barn eller kollegaer.

Vurderingsarbeidet vil bidra til justering av mål og et videre perspektiv inn i den didaktiske planleggingen inn mot hvert team og barnegruppe.

I etterkant av brukerundersøkelsen utarbeides en skriftlig handlingsplan. Det samarbeides tett med foreldregruppe, gjennom daglige samtaler, foreldresamtaler, FAU og SU.

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet

Det er viktig for oss å skape rom for både barn og foreldre sin medvirkning i det arbeidet vi gjør.

Barnas medvirkning skal skapes kontinuerlig i det daglige. Gjennom at vi praktiserer vårt barnesyn og vårt syn på læring, sikres barn en høy grad av medvirkning. Pedagogisk dokumentasjon skal løftes opp og brukes sammen med barna. Målet er å løfte frem og prøve

å forstå barns egne tanker og sammen sette ord på den læring som skjer. Personalet må jobbe målbevisst med sin kompetanse i å møte barna i samtale, stille spørsmål og undre seg sammen. Observasjon er et viktig verktøy, og målet er å få tak i hva barnet kommuniserer og hvilke konsekvenser det setter for den ansattes handlinger i den videre samhandling med barnet.

Ved å synliggjøre pedagogisk dokumentasjon for foreldre, vil de få økt innblikk i det arbeidet som pågår i barnehagen. Dette gir igjen økt rom for medvirkning på det barn og barnegruppen er opptatt av.

Hvordan barns interesser følges opp i det daglige arbeidet, kommuniseres også ut til foreldre gjennom månedsbrev og ukesrapport. Dette gir rom for foreldres medvirkning og danner grunnlag for samtale mellom barn og foreldre og personale og foreldre.

Det vises bilder på barnehagen sin skjerm i garderoben fra dagens innhold. Dette for å synliggjøre hvilke prosesser barna har deltatt i, gjennom dagen, og som de kan være opptatt av når de blir hentet. Det kan danne grunnlag for samtale mellom barn og foreldre. Ved at personalet er tett på i hentesituasjonen gjør at de kan supplere de erfaringer barnet har gjort seg i løpet av dagen. Det kan også være viktige ting barnet har vært opptatt av hjemme om ettermiddagen som er viktig for barnehagen å vite om, slik at vi kan bygge videre på dette i barnehagen. Det er viktig at barna inngår i samarbeidet, slik at de kan sikres medvirkning på kommunikasjonen som går mellom barnehage og hjem (Jf Barnekonvensjonen). Sammen kan vi tilrettelegge for at det skapes en så god sammenheng som mulig mellom barnets to verdener.

Del to

I. Barnesyn og læringssyn

Barnesyn handler om hvordan de ansatte oppfatter, møter og forholder seg til barn som mennesker. Det sier noe om vårt menneskesyn og vår respekt for medmennesker.

I Storetveit barnehage skal de ansatte møte barn som medmennesker. Barna skal møtes som en person med intensjoner, behov, ønsker og evner som personalet skal prøve å forstå og ta hensyn til (Eva Johansson 2013:58). Målet til personalet skal være å gi barnet en oversikt og kontroll over sin egen tilværelse. Dette må gjøres gjennom å bestrebe å møte barnet på dets egne premisser, forstå barnet sin opplevelse, dets behov og hvem det er.

Barna skal møtes som subjekter (Berit Bae) og det skal skapes et rom for barnas reelle innflytelse. Dette medfører at barnehagen skal tilpasse seg barnas intensjoner, behov, erfaringer og interesser. Gjennom at personalet er åpne for det barna kommuniserer (verbalt og non-verbalt), skal det skapes rom for at barnas uttrykk får konsekvenser for det som skjer i barnehagen.

Vi skal bygge vår pedagogikk på barns erfaringer, barns vilje, skape et miljø der barna får være seg selv, blir respektert, forstått og får oppleve at det teller med. Det betyr at vi også gir over noe av kontrollen til barna!

Samspeillet barn inngår i skal være preget av romslige samspeilsmønstre (Berit Bae).

Vårt barnesyn gir føringer for det læringssynet som skal praktiseres. Læringssirkelen vår på s. 8, illustrerer at vi ser på barnet som kompetent og at vi har tiltro til barnet sine egne evner. Vi skal se hvor barna har interessene sine, hvilken kompetanse de sitter med og hvilke intensjoner de har med det de gjør. Dette danner grunnlaget for innholdet i barnehagehverdagen. Målene er å skape rom for barn som er delaktige, som får rom for å være nysgjerrig, utforskende og kreative. Jobben til personalet er å nærme seg barneperspektivet, undre seg sammen med barna og støtte dem videre i prosjektet. En viktig funksjon til personalet er også å skape felles fokus i barnegruppen. Dette ved å støtte seg til pedagogisk dokumentasjon. Gjennom å møte barna på denne måten skal det skapes rom for å se og synliggjøre barnas læring.

En viktig oppgave for personalet er å skape forutsigbarhet, trygge og gode rammer og være gode ledere for barnegruppen. Vi jobber for at personalet skal være proaktive og evne å ligge i forkant. Dette gjennom å skape gode, trygge og oversiktlige hverdagssituasjoner og at personalet er der de skal være når de skal være der. Barna skal unngå å måtte vente på personalet.

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

I barnehagen skal barna bli møtt av ansatte som ser barnet og møter det med en varm og inkluderende holdning som til enhver tid er til det beste for barnet. Barn som blir tatt på alvor og blir lyttet til motiveres for læring og utvikler tillit til seg selv og andre (Sammen for kvalitet - lek og læring 2018:14).

For aktivt å videreutvikle vår pedagogiske relasjonskompetanse bruker vi ICDP, [Hva er ICDP? – ICDP Norge](#) og samspillmodellen Dialog. Begge disse har til hensikt å sensitivisere og bevisstgjøre mennesker på de sidene ved samspillet med andre som fremmer vekst.

Åtte temaer for godt samspill i ICDP:

1. Vis at du er glad i barnet ditt
2. Se og følge barnets initiativ
3. Ta del i barnets følelser
4. Gi ros og anerkjennelse
5. Felles oppmerksomhet – felles opplevelse
6. Gi mening til opplevelser
7. Lag sammenhenger
8. Regulere
  - a. Planlegge
  - b. Støtte
  - c. Legge til rette
  - d. Sette positive grenser

De syv prinsippene i Dialog:

1. Vis at du bryr deg
2. Juster deg
3. Snakk hyggelig om det den andre gjør eller er opptatt av
4. Gi ros og anerkjennelse
5. Felles fokus
6. Gi mening
7. Sett positive grenser

"Det er like farlig for et lite barn å falle ut av den voksnes tanker som å falle ut av den voksnes armer."

Donald Winnicott

Alle i personalgruppen skal ha grunnleggende forståelse for innholdet i metodene og delta i vedlikeholdsarbeidet, som gjennomføres hvert barnehageår. Dette slik at vi kontinuerlig utvikler kvaliteten på den pedagogiske relasjonskompetansen hos hver enkelt ansatt.

Trygghetssirkelen er som et kart til å forstå barn innenfra ("Se barnet innenfra" Ida Brandzæg mfl). Den viser barnet sin bevegelse mellom tilknytning og utforskning og hva barnet trenger av personalet oppe og nede i sirkelen.

En trygg tilknytning for barnet til omsorgspersoner i barnehagen er målet. Da trenger de et personale som forstår når de er sårbare og trenger trøst, beskyttelse eller hjelp til å regulere følelser og når de er kompetente, mestrer og trenger å utforske i fred eller få støtte i utforskningen.

Det er et mål for oss at alle i personalgruppen skal kunne "lese" barnet ut fra trygghetssirkelen og vite hva barnets beste krever av dem som voksne.

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Det er et mål for oss at alle barna skal oppleve barnehagedagen som meningsfull. For oss skjer det gjennom å ha fokus på danning gjennom omsorg, lek og læring. Vi ønsker å bidra til å skape en barnehage der barna i større grad er produsenter enn konsumenter av egen barnehagehverdag. Dette gjennom arbeid i mindre grupper og gjennom fokus på læringssirkelen vår, slik at hvert enkelt barn kommer frem og kan være med å bidra.

Utvikling av sosial- og språklig kompetanse er noe av det viktigste vi som barnehage kan bidra med i barnas læring og utvikling. Dette fordrer at vi sikrer at alle barn er en del av fellesskapet og at hvert enkelt barn gis mulighet for deltagelse i lek med andre. Dette er kompetanse som barna trenger blant annet for å kunne knytte vennskapsbånd, og vil være det vi har mest fokus på i arbeidet vårt. Arbeidsformen, de grunnleggende arbeidsmetodene våre og samarbeid med foreldre skal bidra til at vi klarer dette. Det fordrer også at vi klarer å skape en pedagogisk atmosfære i barnehagen som er preget av samspill. Dette i tråd med den forskning som Eva Johannson beskriver i boken sin "Små barns læring".

Vi skal skape et miljø som bidrar til at barna utvikler språk og sosial kompetanse, gjennom å gi dem gode forutsetninger til å inngå i lek og relasjon til hverandre, og derigjennom få mulighet til å etablere vennskap. Vi vet at barn som deltar aktivt sammen med andre barn og som har et godt forhold til personalet, vil være omgitt av beskyttelsesfaktorer. Vi jobber for at alle barna i Storetveit barnehage skal ha disse beskyttelsesfaktorene rundt seg i hverdagen. Dette gjennom "lekekloke voksne" som er tilgjengelig og tilstede der barna er. Et personale som bekrefter det positive, jobber med å bygge relasjoner og bidrar med å støtte barnet slik at det opplever mestring sammen med andre. "De ansatte må delta i lek på en slik måte at barnas egen selvstendighet i samspill med andre, får utvikle seg" (Terje Melaas). Det krever et personale som ser hva barnet trenger, er trygg på seg selv og som viser glede og engasjement. Vi skal tørre å være tilstede i "her og nå" og være i flyt sammen med barna gjennom hverdagen. Personalet skal jobbe for at glede, humor, lystbetonhet, magi og mestring preger dagene i barnehagen.

Danning handler om at barn skal bli i stand til å tenke selv, stille spørsmål, reflektere, søke kunnskap og kunne yte motstand på egne og andre sine vegner. Gjennom dialog og samhandling der alle anerkjennes som subjekter og selvstendige mennesker med følelser og tanker, handler danning om å lære, utvikle verdier og holdninger sammen. Personalet skal vise at de er interessert i hva barna formidler og stille åpne, gode spørsmål. Vi skal være gode samspills- og samtalepartnere for barna (Anne Schjelderup - Barnehage.no)

Erfaringene barna gjør seg gjennom å motta god omsorg, delta i lek, lære og å utvikle seg sammen med andre, skal bidra til at de utvikler en indre trygghet og en god selvfølelse. Å forstå seg selv og å forstå andre krever at personalet er god på å støtte og å hjelpe barna til å sette ord på følelsene sine.

Å bli sett er et av de mest grunnleggende følelsesmessige behov hos oss mennesker. At noen viser oss positiv oppmerksomhet, gir oss et smil og viser både med ord og kroppsspråk at de liker oss, er helt fundamentalt. Gjennom å bli sett utvikler vi en positiv opplevelse om verdien vår og våre personlige egenskaper, og en positiv egenverdi formes (jf. Trond Haukedal). Hvert barn i barnehagen har rett til å bli sett og til å motta god omsorg fra ansatte som viser at de liker barnet.

Danning er en livslang prosess, som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne evner og egen væremåte. Danning skjer i samspillet mellom en selv og andre. Barnet skapes og formes gjennom de aktivitetene det deltar i, og gjennom utforskning av det som er gjort tilgjengelig.

Vi skal skape gode møteplasser i barnehagen, både inne og ute. Møteplasser for samtaler og for undring. Vi skal ikke ha absolutte planer initiert av personalet, men være åpen for det som skjer i øyeblikket og på den måten lage rom for å endre planer underveis, sammen med barna. Planene skal være basert på nettopp barnas undring og nysgjerrighet etter å finne svar. Barna skal erfare at deres tanker fanges opp og er viktige bidrag i felles samtaler. Personalet skal ikke ha monopol på hva som er rett svar, men oppmuntre barna til å tenke selv. Gjennom bruk av observasjon kan vi se at det personalet tror skaper mest interesse ikke nødvendigvis stemmer med det barnet eller barnegruppen interesserer seg mest for.

Samspillende atmosfære

Viktige elementer i en samspillende atmosfære er lydhørhet overfor barnet, tilstedeværelse i barnas livsverden og en avslappet holdning til grenseoverskridelser. De voksne uttrykker en undrende, nysgjerrig holdning til det barna gjør, og er interessert i å forstå barnas opplevelse av situasjonen.

"Små barna læring" Eva Johansson 2013

La barna leke som om livet stod på spill – fordi det er akkurat det det gjør.

Lekelyst av Trude Brendeland

Lek gir livet mening for barna.

Lekelyst av Trude Brendeland

Leken er avgjørende for livslyst.

Lekelyst av Trude Brendeland

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Pedagogisk dokumentasjon brukes som vurderingsmetode og skal bidra til barnehagen sin utvikling som lærende organisasjon. Det er et mål at barna skal delta i refleksjonsarbeidet. Arbeidsmåten vår skal være prosjektarbeid, se s. 8.

Gjennom arbeidet med pedagogisk dokumentasjon skal vi sikre at det er progresjon for det enkelte barn og barnegruppen gjennom året i barnehagen. Dette gjennom at personalet er tett på, dokumenterer (observasjon, praksisfortelling, bilder o.l.), løfter dokumentasjonen opp og reflekterer i felleskap over det en har lagt merke til og hva det krever av handling for å skape fremdrift.

Fotocollage brukes som metode i dokumentasjonsarbeidet. Sammen med barna snakker vi om hva bildene forteller oss, hva vi har gjort på sammen og hva vi har lært. Videre bruker vi kunst, kultur og kreativitet, barnas egne fortellinger og personalets praksisfortellinger som dokumentasjon. Vi har bevissthet på det grunnleggende innholdet i rammeplanen og på bruk av fagområdene i hverdags situasjoner og aktiviteter. Det tverrfaglige arbeidet skal synliggjøres, slik rammeplanen skisserer. Gjennom bruk av praksisfortelling og fotodokumentasjon kan vi undre oss over: Hva lærer barna av det de deltar i? På hvilken måte oppleves det meningsfullt for barna?

Arbeid i mindre grupper bidrar til at vi kommer tettere på barna og kan i større grad evne å møte dem der de er og ta utgangspunkt i det de viser interesse for. Dette bidrar til at barna kommer i fokus og det er de som er utgangspunkt for det som skjer i samhandlingen. Dette i motsetning til det personalet har tenkt kan passe. Det er der barna viser oss at de er som skal danne utgangspunkt, ikke barnets alder. Barn på samme alder kan være forskjellige og det skal vi fange opp og ta hensyn til.

Barna skal oppleve mestring og de skal få noe å strekke seg etter. Gjennom å møte barn der de er, er det personalet sin jobbe å se hva de trenger av støtte fra personalet og fra miljøet for å komme videre. Barna sin betydning for hverandres læring skal vektlegges. De skal få være en ressurs for hverandre og vi skal vektlegge arbeid med barn i gruppe.

Det er et mål at barna skal få utvikle potensialet sitt for læring i barnehagen. Vi skal gi dem tid og rom, og vi skal ikke begrense dem. Dette henger sammen med vårt barne- og læringssyn.

Måten personalet møter barna på, påvirker de mulighetene barna har til aktivt å påvirke verden omkring seg.
"Pedagogisk dokumentasjon" av Mona Nicolaysen

V. Overganger

a. Tilvenning i barnehagen

Starten i barnehagen kan være en sårbar tid, både for foreldre og for barn. Fra barnet begynner i barnehagen, legger vi vekt på å etablere en trygg base. En trygg base kan forklares med at den ansatte opptrer som en trygg havn for barnet som det kan utforske omgivelsene sine ut fra og som det alltid kan vende tilbake til for nærhet og emosjonelt påfyll. Det forutsetter sensitivitet, varme, tid, engasjement og kontinuitet fra personale sin side (Jf. May Britt Drugli). Emosjonell trygghet for barnet er målet.

Vi har laget en plan for hvordan vi jobber for å skape en trygg tilknytning for barnet og denne ligger på nettsiden vår, [Storetveit barnehage](#).

Arbeid etter samspillsmetoden Dialog, ICDP og trygghetssirkelen danner rammen og er førende for arbeidet.

b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen

Fra barnet starter i barnehagen legges grunnlaget for at barnet skal ha tilhørighet til hele barnehagen. Alle i personalgruppen skal ha omsorg for alle barna, kunne alle barna sine navn og møte hver enkelt med omsorg og innlevelse. Barna skal etterhvert som de utvider arealet sitt, kunne oppleve hele barnehagen som en trygg plass å være og trives.

Gjennom året tilrettelegger vi for ulike fellesopplevelser for barna. Vi har fellessamling ute hver fredag, der alle deltar når de er trygge nok til det. Vi tilrettelegger for felles møteplasser, inne og ute, der barna deltar ut fra interesse, og der barn fra ulike team og ulike baser møtes. Vi har fast turdag på tvers av teamene. Barna bruker ulike rom i ulike deler av bygget, i tillegg til ute, og daglig møter de personale og barn fra andre team enn de selv har hovedtilhørighet til.

Barna som går siste året i basen nede, bruker basen oppe i større og større grad utover i året. Når vi kommer på våren, tilbringer de enda mer tid sammen med de eldre barna. Dette være seg i små lekegrupper og måltider, slik at de får mulighet til å knytte seg nærmere til eldre barn og andre voksne.

I foreldresamtalen om våren er overgang til ny base et tema.

Tilknytningsperson for barnet i den nye basen blir navngitt før barnet drar på ferie og denne, eller en annen kjent person, er tilgjengelig for barnet når det kommer tilbake. Disse sikrer en tett oppfølging den første tiden.

Vi har en egen plan for overgangen som hele personalgruppen kjenner innholdet i.

c. Samarbeid og sammenheng med skolen

Grunnlaget for en god overgang til skolen, starter den dagen barnet gjør sin første erfaring med barnehagen. Alt barnet erfarer, opplever og lærer i barnehageårene er med på å forme dem, deres opplevelse av hvem de er og hvem de er sammen med andre. At de har gode erfaringer med seg, der de har fått oppleve en god balanse mellom mestring og utfordring, og fått utviklet en sunn selvfølelse og opplevelse av hvem de er, vil danne det beste grunnlaget for et videre godt læringsgrunnlag i skolen og ev. SFO.

Vi følger Bergen kommune sin plan for overgang mellom barnehage og skole/SFO: [Bergen kommune - Plan for overgang mellom barnehage og skole/SFO i Bergen kommune](#). Formålet med planen er å sikre en trygg og god overgang fra barnehage til skole/SFO for alle barn i Bergen kommune, i samsvar med gjeldene lovverk.

I barnehagen har vi etablert egen førskolegruppe (gruppe 1), som dette barnehageåret vil bestå av 9 barn. På starten av året samtaler vi med barna om hvordan vi ønsker å ha det sammen og hva vi gleder oss til å oppleve sammen. Barna er sammen fra ca. kl. 9.30 – 14, to dager i uken.

Når skoletiden nærmer seg, skal vi besøke barnas skoler og gjøre oss kjent der. Vi samarbeider tett med skolene for å skape en god sammenheng og overgang for hvert enkelt barn. Vi ser det som en helt sentral oppgave å støtte det enkelte barn i sin utvikling på en måte som oppmuntrer og ivaretar barnets lyst til å lære, slik at det skal være i stand til å møte de utfordringene skolen byr på. Derfor gis barns egne initiativ stor plass i barnehagens hverdag, og barn og voksne legger planer for innholdet sammen gjennom året. Små og store prosjektarbeid følger gruppen, og det skal holdes fokus på å skape et leke- og læringsmiljø i gruppen som støtter opp om barnas lyst til å leke, utforske, lære og mestre.

Noe av det aller viktigste vi har fokus på er utviklingen av den sosiale kompetansen og arbeidet med vennskap. Å inngå i relasjoner med andre er noe av de viktigste erfaringene vi kan bidra med for barna. Leken er barnas viktigste arena for læring og leken skal ha høy prioritering i gruppen. Barna skal få oppleve mestring i samspill med andre, og vi skal arbeide for å bygge opp en god selvfølelse og troen på seg selv.

Førskolegruppen skal ha hovedansvaret for miljøarbeidet i barnehagen og være miljøagenter som sikrer at vi ivaretar at vi er en sertifisert Grønt Flagg barnehage.

Førskolegruppen går også alle de 7 fjell i løpet av det siste året i barnehagen, noe vi har erfart bidrar til stor grad av mestringsfølelse, tro på seg selv, glede og fellesskap i gruppen.

Dersom det blir behov for spesiell tilrettelegging for noen av barna i skolen, skal vi etablere samarbeid i god tid før skolestart. Foreldrene er sentrale parter i dette samarbeidet. Barnehagen og lærere ved barnas kommende skoler utveksler også info om hverandres

arbeidsmåter. På den måten kan vi legge et godt grunnlag for fremtidig mestring av skolehverdagen allerede i barnehagen.

Å bli kjent med SFO er også en del av den skoleforberedende kompetansen, da SFO er den første erfaringen mange barn gjør seg med skolen.

VI. Foreldremedvirkning

Vi skal ivareta barnas behov for omsorg og læring sammen med foreldrene. Skal barna opparbeide tillit og trygghet og ha en god dag i barnehagen, er vi avhengig av et godt foreldresamarbeid og at foreldre virker med inn i det daglig livet i barnehagen.

Gjennom å ta ansvar for en god dialog med foreldre og foresatte gjennom oppstartsamtaler, foreldresamtaler, foreldremøte, temakveld, ulike sosiale arrangementer i barnehagen og ikke minst gjennom den daglige samtalen når barnet bringes og hentes, er målet vårt å skape en tett og god relasjon til foreldre, slik at barn og barnegruppen opplever at alle de voksne rundt dem, samarbeider og bidrar til den tryggheten de trenger. Sammen er vi rollemodeller for barna og måten vi samhandler på vil virke inn på det psykososiale miljøet i barnehagen.

Månedsbrev, ukesrapporter og daglig informasjon, nyheter på Vigilo og bilder på tv-skjerm i garderobene eller på porten om det vi har gjort i løpet av dagen, vil vi at skal bidra til økt innsikt i livet i barnehagehverdagen, og på den måten øke grunnlaget for reel medvirkning. Vi har som mål å sette ord på barnas medvirkning og relasjonene de inngår i, gjennom de daglige samtalene.

Gjennom dokumentasjon på barnehagens vegger, inne og ute, vil en kunne få innblikk i prosjekter barna arbeider med. Vi ønsker å knytte enda tettere kontakt med foreldrene gjennom pedagogisk dokumentasjon. Vi vil synliggjøre hva vi gjør og hva vi lærer. Gjennom å involvere barna i dokumentasjonen vil vi skape økte muligheter for foreldre til å involvere seg i det som forgår og kunne ha gode samtaler med barnet sitt om det det har opplevd i barnehagen. På den måten er det også et mål å sikre barnas rett til medvirkning på hva som skal deles og ivareta deres rett til å uttale seg og til å ha et privatliv.

Foreldre har også tilgang på informasjon via barnehagens hjemmeside. I tillegg skal de også ha innflytelse på barnehagens innhold gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg, og gjennom disse to arenaene skal foreldre sin medvirkning bli ivarettatt.

"Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål".
Rammeplanen 2017

VII. Bærekraftig utvikling

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen, står det i Rammeplan for barnehager. Dette er vårt utgangspunkt for arbeidet med bærekraftig utvikling i Storetveit barnehage.

Vi ønsker å bidra til at barna hos oss utvikler en god selvfølelse og troen på seg selv, trygghet til å uttrykke seg, evne til å tåle motstand, lærelyst, empati og raushet i møte med andre, og å kunne tenke etisk og kritisk i møte med omverden. Barna i Storetveit barnehage skal møte voksne som viser omsorg og trygghet, som ser, lytter og tar barna på alvor. De skal møte voksne som støtter barna i å uttrykke seg og sine synspunkter, og som bidrar til at barna kan skape mening i møte med omgivelsene. Arbeidsmetodene våre (se kapittel 1), er viktige i dette arbeidet, det samme er arbeidet med personalet som lekekloke voksne som skaper gode leke- og læringsmiljøer (se kapittel 2), der barna leker, lærer, utforsker, undere og utvikler seg i samspill med andre.

Måltidsglede og et sunt kosthold, fysisk aktivitet og bevegelsesglede, gode naturopplevelser og fokus på lek ute, i skogen og på tur (se kapittel 3) er våre fokusområder, og henger alle også tett sammen med vårt arbeid for å bidra til at barna lærer å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

Vi er Grønt Flagg barnehage, og har en egen miljøhandlingsplan vi jobber ut ifra. Dere kan lese mer om Grønt Flagg her [Grønt Flagg \(fee.no\)](http://GrøntFlagg(fee.no)).

Miljøregler laget av førskolegruppen 2020/2021

- Vi skal ikke kaste boss i naturen
- Vi skal plukke opp boss og rydde etter oss, både i barnehagen og på tur
- Vi skal ikke skade naturen
- Vi må tenke før vi kaster
- Vi må ta vare på tingene våre
- Vi må prøve å reparere tingene våre hvis de blir ødelagte
- Vi må gå og sykle så mye vi kan
- Vi mennesker må ta vare på hverandre

«Bærerraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine»

Rammeplanen 2017

VIII. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig.

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

Skyfritt er Bergen kommune sin plan for et inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge og er førende for hvordan vi jobber for å sikre at alle barna har et trygt og godt barnehagemiljø. I tilknytning til planen Skyfritt er det utarbeidet et støtteverktøy for barnehager, skoler og foreldre og denne finner du ved å følge denne lenken [Skyfritt](#)

Det er viktig at hvert enkelt barn opplever seg selv og andre som en betydningsfull del av fellesskapet i barnehagen. Barn skal ikke oppleve mobbing eller krenkende atferd verken fra andre barn eller voksne. I tråd med Skyfritt støtter vi oss til følgende definisjon på mobbing:

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og / eller andre barn som hindrer barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet og muligheten til å ha medvirkning.

Hele barnet, hele løpet: Mobbing i barnehagen 2015

Vi har en tilnærming til mobbing som beskrevet i Skyfritt og i rapporten, «Hele barnet - hele løpet - mobbing i barnehagen» (Ingrid Lund mfl. 2015), som «sosiale relasjoner på avveie». I denne forståelse ligger det for oss at barn i barnehagealder er i starten av utforskning og læring av sosial kompetanse. I all læring vil vi gjøre feil og vil være avhengig av støtte for å komme inn igjen på den rette veien. Derfor er vi voksne rundt barna så viktige. Vi skal tenke at mobbing kan skje, se når det skjer og stoppe, undersøke og følge opp med tiltak, slik at alle barn opplever et godt psykososialt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring.

Barna skal være omgitt og inngå i relasjon til et personale som er gode rollemodeller for barna. I dette arbeidet er samarbeidet med foreldre viktig, da alle voksenpersoner som er innom barnehagen blir rollemodeller for barna i noe grad. Bevissthet rundt hvordan vi møter hverandre, snakker sammen, møter egne og andres barn og snakker om hverandre er med å bidra til at vi oppnår et godt inkluderende fellesskap.

Det er et overordnet prinsipp at barnehagen alltid skal ha barnet beste som mål. Vi skal fremme livsglede, mestring, trivsel og egenverd og skal alltid ha bevissthet rundt og stille oss spørsmålet hvordan vi fremmer dette, slik at det blir barns beste. (Ingrid Lund)

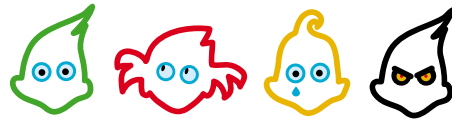
Barna skal kjenne at vi liker dem og at vi vil dem vell!

IX. Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse om kropp og seksualitet. Slik kan barnehagen styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt

for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns seksuelle utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte dette på en konstruktiv måte. Siden barnehagepersonale og foreldre har et felles ansvar for å ivareta barnets trivsel og utvikling, er det naturlig at barns seksuelle helse også er tema både i foreldresamtaler og på foreldremøter.

Storetveit barnehage

Storetveitveien 125 B

5231 Paradis

E-post: Storetveit.barnehage@bergen.kommune.no

[Storetveit barnehage](#)

TLF:

Hoved nummer: 55 56 89 10

Ender: 94 52 21 42

Viper: 40 81 16 40

Grønnfinker: 94 52 21 44

Rødstruper: 40 81 16 41

**BERGEN
KOMMUNE**